

Návrh portfolia produktů pro zabezpečení se na důchodový věk

Tomáš Pešek

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tomáš PEŠEK**
Osobní číslo: **M07312**
Studijní program: **B 6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management a ekonomika**

Téma práce: **Návrh portfolia produktů pro zabezpečení se na důchodový věk**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Definujte základní pilíře důchodového systému používané v České republice.
- Popište možnosti investování do penzijních fondů a produktů životního pojištění.

II. Praktická část

- Analyzujte současný důchodový systém a srovnajte jej s novými normami připravované reformy.
- Navrhněte portfolio kombinací finančních produktů pro různé věkové kategorie s cílem zachování životního standardu.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: cca 40 stran

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

[1] CIPRA, T. Pojistná matematika: teorie a praxe. 1. vyd. Praha: Ekopress, 1999. 398 s. ISBN 80-86119-17-3.

[2] DAŇHEL, J., et al. Pojistná teorie. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2005. 332 s. ISBN 80-86419-84-3.

[3] DUCHÁČKOVÁ, E. Principy pojištění a pojišťovnictví. 2. aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2005. 178 s. ISBN 80-86119-92-0.

[4] KAMENÍKOVÁ, B., POLÁCH, J., KRÁL', M. Bankovnictví a pojišťovnictví: Studijní pomůcka pro distanční studium. 1. vyd. Zlín: Universita Tomáše Bati ve Zlíně, 2008. 160 s. ISBN 978-80-7318-655-5.

[5] ŠULC, J. Penzijní připojištění. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2004. 196 s. ISBN 80-247-0772-1.

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Mojmír Pápol

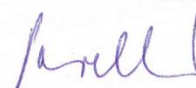
Datum zadání bakalářské práce: 6. dubna 2010

Termín odevzdání bakalářské práce: 21. května 2010

Ve Zlíně dne 6. dubna 2010

doc. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

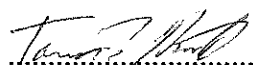
doc. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně *M. C. 2010*

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Obsahem této práce je problematika penzijního systému České republiky. V teoretické části je stručně popsán důchodový systém platný v České republice a vysvětleny principy fungování penzijního připojištění a životního pojištění. Cílem praktické části je analyzovat průběh důchodové reformy v České republice, srovnat změny se současným stavem a reformou na Slovensku. Dalším cílem je vytvořit portfolia produktů pro různé věkové kategorie s cílem zachovat si životní standard v důchodovém věku.

Klíčová slova: důchodový systém, penzijní připojištění, životní pojištění, úspory na stáří, důchodová reforma

ABSTRACT

Subject-matter of this work is the pension system issue in the Czech Republic. In the theoretical part is briefly described pension system valid in the Czech Republic. There are also explained the function principals of pension supplementary insurance and life insurance. The goal of the practical part is to analyze the pension reform process in the Czech Republic, compare the changes to the current situation and the pension reform process in Slovakia. Next goal of the work is to model product portfolios for different age categories with the aim of keeping the living standards in the retirement age.

Keywords: pension system, pension supplementary insurance, life insurance, retirement savings, pension reform

Motto:

„Každý je tvůrce svého osudu“

Appius Claudius Caecus

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu ing. Mojmíru Pápolovi za jeho cenné rady a připomínky během vedení mé práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DŮCHODOVÝ SYSTÉM	12
1.1 PŘÍSPĚVKOVĚ DEFINOVANÝ SYSTÉM	12
1.2 DÁVKOVĚ DEFINOVANÝ SYSTÉM.....	12
1.3 PRŮBĚŽNÉ FINANCOVÁNÍ	13
1.4 FONDOVÉ FINANCOVÁNÍ.....	13
2 PILÍŘE DŮCHODOVÉHO SYSTÉMU	14
2.1 SOCIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ.....	14
2.1.1 Starobní důchod	15
2.2 PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ.....	17
2.2.1 Asociace penzijních fondů	18
2.2.2 Penzijní fondy	18
2.2.3 Vznik penzijního připojištění	24
2.2.4 Příspěvek účastníka a státu.....	25
2.2.5 Dávky z penzijního připojištění	26
2.2.6 Přerušení penzijního připojištění.....	26
2.2.7 Zánik penzijního připojištění	26
2.3 ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ	28
2.3.1 Charakteristika životního pojištění a pojistné	28
2.3.2 Rizikové životní pojištění	32
2.3.3 Kapitálové životní pojištění	32
2.3.4 Důchodové pojištění.....	34
2.3.5 Universální (flexibilní) životní pojištění	35
2.3.6 Investiční pojištění	36
II PRAKTICKÁ ČÁST	38
3 DŮCHODOVÁ REFORMA, JEJÍ PRŮBĚH A SROVNÁNÍ SE SLOVENSKEM	39
3.1 PRVNÍ ETAPA	39
3.2 DRUHÁ ETAPA	44
3.3 TŘETÍ ETAPA	47
4 NÁVRH PORTFOLIA FINANČNÍCH PRODUKTŮ PRO ZACHOVÁNÍ ŽIVOTNÍHO STANDARDU	49
4.1 SROVNÁNÍ PENZIJNÍCH FONDŮ.....	50
4.2 MODELACE PORTFOLIÍ.....	53
4.2.1 Návrh portfolia pro věk 50 let.....	54
4.2.2 Návrh portfolia pro věk 40 let.....	57
4.2.3 Návrh portfolia pro věk 30 let.....	60
4.3 ZÁVĚREČNÁ DOPORUČENÍ	65
ZÁVĚR	68
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	70
SEZNAM OBRÁZKŮ	77

SEZNAM TABULEK.....	78
----------------------------	-----------

ÚVOD

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolil téma zabývající se zajištěním na důchod. Důvodem je především to, že rozhodnutí o tom, jak se na důchod zajistíme, se týká každého z nás. Toto téma pro mě bylo zajímavé také proto, že se momentálně nacházíme v období podstatných změn, které se obecně důchodů týkají. Jsme v období, kdy důchody vyplácené státem přestávají pro uchování životního standardu stačit a zároveň na jejich vyplácení stát přestává mít peníze. Charakteristické pro toto období jsou reformy, které mají důchod učinit spravedlivým a zároveň únosným pro státní rozpočet.

V teoretické části své práce se budu zabývat oběma pilíři současného důchodového systému. V rámci prvního pilíře se budu blíže věnovat zásadám, na kterých je systém postaven, podmínkám, na základě kterých osoby mohou pobírat starobní důchody, a způsobu výpočtu starobního důchodu. V druhé části se budu věnovat prozatím dobrovolnému druhému pilíři. Popíšu principy fungování penzijního připojištění a jeho kladné a záporné stránky. Dále se budu věnovat životnímu pojištění, rozdělení na druhy životního pojištění a popis fungování každého druhu se zaměřením na investiční a kapitálové životní pojištění, které v praktické části použiji jako komponenty finančního portfolia.

Praktická část bude tvořena dvěma částmi. V první se budu věnovat průběhu důchodové reformy v jednotlivých etapách. Nabídnu zde nejzávažnější změny v důchodovém systému a porovnání se současným stavem. Součástí této první části bude i srovnání u nás chystaných opatření s průběhem reformy a realizovanými změnami na Slovensku. Důvodem pro provedení reformy je především stárnutí populace. V současnosti pracuje relativně malý počet lidí oproti počtu občanů v poproduktivním věku. Jinými slovy současným penzistům nemá kdo platit důchodové dávky. Navíc je odhadovaný trend takový, že rozdíly mezi aktivní částí populace a penzisty se budou ještě zvyšovat. Příčinou je hlavně nízká porodnost. Vlivem těchto faktorů se prozatím ukazuje současný důchodový systém jako nedostačující. Reálnou možností, jak se proti tomu občané České republiky mohou bránit, je zajistit se na důchod samostatně v ekonomicky aktivním věku. V závěrečné části své práce se budu věnovat, tomu jak co nejvhodněji navrhnout portfolio finančních produktů s cílem zajistit si životní úroveň ve stáří. Portfolio bude tvořeno kombinací penzijního připojištění a životního pojištění pro různé věkové kategorie občanů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DŮCHODOVÝ SYSTÉM

Důchodový systém, který u nás podle zákona používáme, je příspěvkově definovaný. Vedle toho ještě existuje dávkově definovaný důchodový systém. Některé státy využívají kombinaci obou těchto systémů, pak hovoříme o tzv. hybridních důchodových systémech. Dokonce i v České republice najdeme výjimky, které dovolují odchýlení od zákonem stanoveného systému. Jedná se o použití dávkově definovaného penzijního plánu v některých případech invalidní penze.[48]

1.1 Příspěvkově definovaný systém

Tento plán předem definuje výši příspěvků, které hradí zaměstnanec, zaměstnavatel a případně stát. Odtud se stanoví i výše dávek důchodu, která bude vyplácena. Výše dávek není předem známá. To, kolik se bude vyplácet, ovlivňuje zejména výše odvedených a v budoucnu předpokládaných příjmů, demografické a ekonomické vlivy. U demografických faktorů nás zejména zajímá počet ekonomicky aktivního obyvatelstva a z ekonomických vlivů nejvíce sledujeme skutečnou a předpokládanou kapitálovou výnosnost. Pokud se tyto parametry vyvíjí v rámci penzijního plánu kladně, můžeme očekávat po odchodu do penze vyšší dávky. V případě, že vývoj demografických a ekonomických faktorů není tak ideální, jak jsme předpokládali v plánu, čeká nás snížení dávek. Nevýhodou tohoto systému je zejména to, že výše dávky závisí na množství prostředků nashromážděných příspěvků. Jestliže dojde k invaliditě na začátku penzijního plánu, dávky, které dostaneme vyplacené, budou téměř zanedbatelné. Pojistně matematické metody používané pro stanovení výše dávky jsou zpravidla jednodušší než u dávkově definovaného penzijního plánu. [48]

1.2 Dávkově definovaný systém

Zde známe výši důchodové dávky, která bude vyplácena. Většinou ji stanovíme plošně, například na základě výše průměrného platu. Potom se podle určitých pravidel vypočítává výše příspěvků do penzijního plánu. Výše finančních nákladů na tento penzijní plán je opět významně ovlivněna demografickými a ekonomickými faktory. Jen změna jejich vývoje bude mít dopad především na ekonomicky aktivní obyvatelstvo. Metody výpočtů jsou u tohoto systému poměrně složité. [48]

Dále můžeme penzijní systémy členit podle toho, jak jsou financovány. Účastník platí do penzijního systému určitou výši příspěvků, které mohou být kapitalizovány.

1.3 Průběžné financování

Zde nedochází ke zhodnocování placených příspěvků.[1] Podrobněji tento způsob popíšu v rámci prvního pilíře.

1.4 Fondové financování

Tento způsob financování je dobrovolný. Znamená přenesení odpovědnosti na jednotlivce. Účastník penzijního plánu si u zvoleného penzijního fondu ukládá peněžní prostředky (příspěvky) a po odchodu do důchodu jsou mu na základě pojistně matematických metod vyčítány dávky penze. Příspěvky uložené do fondů jsou kapitalizovány. Výše výnosů závisí především na zvolené investiční strategii. Existuje řada variant důchodového pojištění u tohoto způsobu financování. Jednou z nich může být i tzv. přerozdělení. To znamená, že ekonomicky aktivní člověk s relativně podprůměrnými příjmy může dosahovat vyšších důchodů než občan, který v době ekonomické aktivity dosahoval nadprůměrných příjmů. Nevýhodou tohoto způsobu financování je závislost výše dávek starobního důchodu na strategii investování daného penzijního fondu a pohybech cenové hladiny. Podle teorie členíme fondové financování:[1]

- **Fondové financování splatných penzí**

Jde o vytváření fondů, které inkasují od účastníka příspěvky. Ty jsou kapitalizovány, ale jejich hodnota kryje pouze splatné závazky vůči účastníkům. Aby mohly být dávky starobního důchodu účastníkovi fondu vyplaceny, musí o ně nejprve zažádat. [1]

- **Fondové financování jednorázovými příspěvky**

V praxi tento způsob není příliš používán, protože fond se vytváří jednorázovou úhradou příspěvků účastníka penzijního plánu, které jsou zhodnocovány. V současnosti existuje jen velmi malé procento občanů, kteří si tento způsob mohou dovolit. Většina s nižšími příjmy preferuje průběžný systém financování. [1]

- **Fondové financování**

Jedná se o poměrně široké spektrum financování, které se nalézá mezi výše uvedenými krajními variantami. [1]

2 PILÍŘE DŮCHODOVÉHO SYSTÉMU

Základní prvky, ze kterých je tvořen důchodový systém, jsou povinné základní důchodové pojištění v rámci sociálního pojištění, penzijní připojištění se státním příspěvkem a individuální pojištění a spoření. [52]

2.1 Sociální pojištění

Jedná se o první pilíř důchodového systému používaného v České republice. Toto základní důchodové pojištění je součástí dávek sociálního zabezpečení, které odvádí jak zaměstnanec ze svého příjmu, tak firma za svého zaměstnance v rámci mzdových nákladů. Základního důchodového pojištění se podle zákona účastní i osoby samostatně výdělečně činné.[3]

Důchodové pojištění zahrnuje následující důchodové dávky:

- Starobní
- Plný invalidní
- Částečný invalidní
- Vdovský a vdovecký
- Sirotčí [3]

Složení příspěvků do systému základního důchodového pojištění prostřednictvím pojistného na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti je ze strany zaměstnance následující:

- 0 % nemocenské pojištění;
- 6,5 % důchodové pojištění;
- 0 % státní politika zaměstnanosti. [58]

Zaměstnanec tedy celkově v rámci sociálního pojištění uhradí do státního rozpočtu 6,5 % ze své hrubé mzdy. U zaměstnavatele je složení takové:[58]

- 1,4 % nemocenské pojištění;
- 21,5 % důchodové pojištění;
- 1,2 % státní politika zaměstnanosti. [58]

Zaměstnavatel do státního rozpočtu odvádí 24,1 % z hrubé mzdy svých zaměstnanců.[58]

První pilíř představuje základ celého důchodového systému v naší republice, neboť jej využívá drtivá většina populace. Výplata důchodového pojištění je v zásadě podmíněna od-

váděním plateb na sociální pojištění. Toto je stanoveno zákonem. Systém je universální a jeho právní úprava definuje stejné podmínky pro veškeré ekonomicky aktivní obyvatelstvo. Výjimky nicméně zaznamenáme u silových resortů, kam řadíme například profese voják, hasič, celník nebo policista. Důchod ze základního důchodového pojištění odebírá 99 % občanů České republiky. Vše je vypláceno z prostředků státního rozpočtu. Ty vznikají na účtu státu kumulováním dávek sociálního pojištění. [57]

Způsob financování je založen na průběžném vybírání příspěvků. Tento systém označujeme jako průběžné financování nebo též PAYG (Pay-as-you-go). Systém je založený na přerozdělení peněžních prostředků. Příspěvky získané od ekonomicky aktivních účastníků důchodového pojištění se rozdělí a okamžitě vyplatí těm, co mají na důchodové dávky nárok. Spoléháme se na solidaritu mezi generacemi. Ekonomicky aktivní generace platí dávky staršímu obyvatelstvu a očekává, že toto bude provádět i generace ještě neproduktivní, především současní studenti a školou povinní. Takový systém je velmi citlivý na demografický vývoj. Aby vše fungovalo správně podle předpokladů, musí být dosaženo alespoň konstantní míry porodnosti tak, aby ekonomicky aktivních byl stejný počet jako těch, kteří mají nárok na dávky starobního důchodu. Jinak řečeno, aby stát měl dostatečné prostředky pro vyplácení dávek. [1][23]

Nedochází k vytváření fondů vzhledem k okamžité redistribuci. Kapitál získaný státem tedy není zhodnocován a nejsou vytvářeny rezervy. Na druhou stranu lze tímto způsobem snadno vyrovnávat inflaci. Jedná se o obvyklý způsob financování důchodového pojištění s předem stanovenými legislativně danými parametry. PAYG systém snadno sleduje cíle společnosti. [1][23]

2.1.1 Starobní důchod

Podmínkou pro nárok na starobní důchod je dosažení určité věkové hranice. Původní věkové hranice byly 60 let pro muže a 53 – 57 let pro ženy podle počtu vychovaných dětí. V roce 1996 začala na území ČR platit reforma, které věkovou hranici začal zvyšovat, a to o dva měsíce každý rok pro muže a o čtyři měsíce ročně pro ženy. Tento růst má pokračovat až do posledního prosince roku 2012. [5][37]

Současná právní norma stanovuje důchodový věk pro ekonomicky aktivní narozené po roce 1968 na 65 let pro muže a 62 - 65 pro ženy, rozhodující je počet vychovaných dětí. Do roku 2025 se podle současného zákona plánuje sjednocení věkové hranice pro muže i

ženy v závislosti na platných normách EU pro sociální zabezpečení. Podstatou těchto norem je rovné zacházení pro obě pohlaví. [5][57]

Existují i případy odchodu do důchodu před dosažením řádné věkové hranice. Hovoříme o tzv. předčasném důchodu. Podmínkou pro jeho získání je být důchodově pojištěn alespoň 25 let. Předčasné důchody se řídí pravidlem, že za každých 90 dnů do doby dosažení důchodového věku, se vyměřovací základ pro důchod snižuje o 0,9 %. Toto snížení je trvalé. [5][57]

V současnosti platí norma, která upravuje možnost přijímat mzdu při současném pobírání dávek starobního důchodu. Hovoříme o souběhu pracovního příjmu a starobního důchodu. Starobní penzi můžeme za současného pobírání příjmu získat tehdy, když splníme všechny předpoklady pro uznání nároku na starobní důchod a zároveň je s námi uzavřena pracovní smlouva maximálně na dobu jednoho roku. [5]

Způsob stanovení důchodu

Podle současných právních norem má důchod v ČR dvě složky. Tou první je základní výměra, druhou část představuje procentní výměra. Základní výměra je přesně stanovená částka. V současnosti činí 2170 Kč. Procentuální výměra vychází z redukovaného osobního vyměřovacího základu – výpočtového základu. [5][37]

Abychom tento osobní vyměřovací základ mohli stanovit, musíme znát následující:

- počet kalendářních dnů za rozhodné období (tj. období, za které se zjišťuje výše osobního vyměřovacího základu);
- vyloučené doby (tj. dny, ve kterých jsme nevykonávali výdělečnou činnost, a tedy je nemůžeme zahrnout do rozhodného období);
- roční souhrny vyměřovacích základů (tj. částka, která představuje vyměřovací základ pro určení výše pojistného na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti – hrubá mzda);
- všeobecný vyměřovací základ (průměrná měsíční mzda stanovená nařízením vlády);
- koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu (pomocí něj snižujeme vliv růstu obecné mzdové úrovně na roční úhrn vyměřovacích základů). [5]

Prvním krokem je výpočet ročního vyměřovacího základu. Jedná se o součin vyměřovacích základů za kalendářní rok a koeficientu nárůstu všeobecného vyměřovacího základu. Tento roční vyměřovací základ spočítáme pro všechny kalendářní roky rozhodného období

a provedeme jejich součet. Úhrn ročních vyměřovacích základů dělíme rozdílem kalendářních dnů rozhodného období a dnů vyloučených dob. Získaný podíl násobíme koeficientem 30,4167, který představuje průměrný počet dní v kalendářním měsíci. Výsledné číslo je osobní vyměřovací základ. Tento se upravuje na principu solidarity skupin obyvatelstva s vyššími příjmy se skupinami lidí, kteří dosahují příjmů nižších. Hranice pro redukci osobních vyměřovacích základů se stanoví nařízením vlády. [5]

Procentní výměra se stanoví tak, že za každý rok pojištění do doby dosažení věkové hranice pro nárok na starobní důchod, občanovi náleží 1,5 % výpočtového základu měsíčně. [5][56]

2.2 Penzijní připojištění

Druhý pilíř důchodového systému představuje penzijní připojištění. Je upraveno zákonem č. 42/1994 Sb. o penzijním připojištění se státním příspěvkem a jeho novelizovanými podobami zákony č. 170/1999 Sb. a č. 36/2004 Sb. Primárně je penzijní připojištění určené pro krytí rizika dožití, tedy vytváření peněžních úspor pro stáří. Také jej můžeme vnímat jako nástroj investování finančních prostředků. Nutnost vytvářet peněžní prostředky v rámci penzijního fondu na stáří je určena především relativně nízkým důchodem vypláceným státem ze základního důchodového pojištění. Penzijní připojištění je proces:[7]

- Shromažďování peněžních prostředků účastníků penzijního připojištění případně i třetích osob, kterými jsou nejčastěji zaměstnavatelé (můžeme sem však zahrnout i částky přispívané známými či příbuznými).
- Zahrnutí státních příspěvků na individuální účet účastníka penzijního připojištění. Jejich výše je určena podle částek, které do penzijního připojištění vkládáme.
- Investování peněžních prostředků vytvořených na individuálních účtech jednotlivých účastníků podle předem stanoveného plánu.
- Připsání výtěžku z investic na individuální účty, vždy proporcionálně, tedy podle poměru k výši účtu.
- Vyplacení nahromaděných peněžních prostředků včetně získaných výnosů v podobě dávek, pokud účastník splní podmínky. [7]

Můžeme říct, že penzijní připojištění je dobrovolný systém kolektivního pojištění založený buď na zaměstnaneckém, nebo na občanském principu. První způsob znamená založení penzijního připojištění v rámci pracovního kontraktu nebo kolektivního ujednání mezi podnikem a svými zaměstnanci. Občanský princip znamená založení penzijního připojiště-

ní ve skupinách sdružující různá povolání (např. advokáti, lékárníci, notáři atd.) nebo jiných sociálních skupinách nezávislých na zaměstnání účastníka. [7][3]

Penzijní připojištění vykonávají penzijní fondy. Specializované finanční instituce, které soustřeďují finanční prostředky od účastníků pojištění, investují tyto prostředky a vyplácejí dávky vyplývající z pojištění. [7][3]

2.2.1 Asociace penzijních fondů

Jedná se o sdružení právnických osob, zejména penzijních fondů, založené na dobrovolné bázi. V současnosti jsou členy této asociace všechny penzijní fondy na území České republiky. Momentálně jich je na našem území deset. Jedná se o penzijní fondy AEGON, Allianz, AXA, ČSOB PF Progres a Stabilita, Generali penzijní fond, ING Penzijní fond, PF České pojišťovny, PF České spořitelny, PF Komerční banky. V souvislosti s členstvím hovoříme také o tzv. přidruženém členství. To umožňuje být členem i jiné právnické osobě, jejíž činnost se dotýká penzijních fondů. Cílem tohoto sdružení je prosazovat a hájit zájmy svých členů před zákonodárnými orgány, ministerstvy a jinými orgány státní správy. Posláním této instituce je také dohlížet na vztahy mezi fondy a účastníky penzijního připojištění; fond má působit jako poradní subjekt a informátor. Řídí se stanovami a kodexem etiky. Volí si své řídicí orgány (prezídium) a kontrolní komisi. V rámci tohoto sdružení pracuje i řada expertních komisí. Asociace penzijních fondů se účastní tzv. připomínkového řízení, tedy předkládá připomínky své i svých členů při změnách zákona o penzijním připojištění. [7][11][12][49]

2.2.2 Penzijní fondy

Jedná se o právnické osoby se sídlem na území České republiky a s právní formou akciové společnosti. Provozování činnosti penzijním fondem upravuje obchodní zákoník. Základní kapitál tvoří peněžní prostředky splatné před podáním žádosti o licenci penzijního fondu ve výši alespoň 50 milionů korun. Zvýšení základního kapitálu nelze provést nepeněžitými vklady. Není možné založit penzijní fond veřejnou nabídkou k upisování akcií. [7][3][12]

Penzijní fond vzniká a zahajuje svou činnost po získání povolení. Toto uděluje státní dozor, resp. ministerstvo financí na základě dohody s ministerstvem práce a sociálních věcí a komise pro cenné papíry, a to do 60 dnů od předložení žádosti. Samozřejmě jen v případech, kdy žadatelé splní podmínky. Součástí žádosti je: [7][3][5]

- obchodní jméno a sídlo společnosti,

- výše základního kapitálu,
- potvrzení odborné způsobilosti a bezúhonnosti členů představenstva a dozorčí rady penzijního fondu,
- věcné a organizační předpoklady pro činnost penzijního fondu
- jméno depozitáře. [7][36]

Aby mohla být žádost uznána, musí k ní být přiloženy tyto náležitosti:

- doklady potvrzující založení penzijního fondu jako akciové společnosti, splacení základního kapitálu a listiny, které dokládají původ tohoto kapitálu;
- stanovy penzijního fondu;
- návrh statutu (dokument, který popisuje rozsah činnosti fondu, zaměření a cíle investiční politiky, hospodaření a použití zisku a hlavně způsob zveřejňování informací o hospodaření s majetkem);
- návrh penzijního plánu. [7][36]

Pokud je povolení pro vykonávání činnosti penzijního fondu uděleno, je na dobu neurčitou a nelze převést na jinou osobu. [7][36]

Nad činností penzijních fondů provádí dozor ministerstvo financí a komise pro cenné papíry. Cílem tohoto státního dozoru je především ochrana klientů penzijních fondů, respektive zamezit aktivitám, které by ohrozili důvěryhodnost fondů nebo bezpečné zhodnocení jejich prostředků. Z toho důvodu penzijní fondy nesmí vydávat zvýhodněné zaměstnanecké ani prioritní akcie. Emitované akcie musí mít stejnou jmenovitou hodnotu a znít na jméno. Další omezující podmínkou je, že vlastnit směnky penzijního fondu nesmí zdravotní pojišťovna, banka, která vykonává funkci depozitáře, nebo právnická osoba v téže funkci s přímým nebo nepřímým podílem přesahujícím 10 % základního kapitálu.[7]

Depozitář penzijního fondu

Je to banka, u které má penzijní fond účty. Na tyto účty zasílají stát a účastníci své příspěvky a z těchto účtů financuje fond svou činnost. Banka, která má 10 % podíl na základním jmění penzijního fondu, nesmí vlastnit akcie fondu. [7]

Depozitář také plní kontrolní funkci. Penzijní fondy jsou mu povinné podávat informace o svém hospodaření. Pokud se mu zdají některé obchody podezřelé, může je zastavit a informovat o nich příslušný orgán státního dozoru. [12]

Změna depozitáře může nastat z podnětu penzijního fondu nebo rozhodnutím ministerstva financí. Pokud chce změnit depozitáře sám penzijní fond, musí podat žádost, kterou schvaluje ministerstvo financí po dohodě s komisí pro cenné papíry. Ministerstvo rozhodne o změně depozitáře, jestliže ten nevykonává své povinnosti vyplývající z depozitářské smlouvy nebo zákona. [7][12]

Penzijní plán fondu

Je to dokument, podle kterého se sestavuje smlouva o penzijním připojištění mezi penzijním fondem a účastníkem. Tento dokument je každému přístupný a současná právní norma dává penzijním fondům povinnost připojit tento penzijní plán ke každé smlouvě. Účastník penzijního připojištění musí být upozorněn na změnu v penzijním plánu, která se týká nároků nebo dávek z penzijního připojištění. Změna penzijního plánu se stává změnou ve smlouvě jen tehdy, když se na ní obě smluvní strany dohodnou. Podle penzijního plánu se ve smlouvě určí především následující: [7][3]

- druh penze a ostatní dávky vyplácené z penzijního připojištění;
- podmínky, které musí být splněny pro vznik nároku na dávky z penzijního připojištění a výplata dávek;
- výpočet příslušných dávek;
- výše příspěvků účastníka na penzijní připojištění;
- zásady rozhodující o výši podílů na ziscích penzijního fondu pro jednotlivé účastníky nebo příjemce penze;
- úprava vztahů vyplývajících z dalších možných situací, které mohou během smluvního vztahu nastat. Jde například o podmínky odkladu nebo přerušení placení příspěvků, změn výše příspěvků, neplacení, opožděné nebo nesprávné placení příspěvků či změna jejich výše. [7][3]

Penzijní plány jsou dvojího druhu. Rozeznáváme plány dávkově definované nebo příspěvkově definované. [7]

Penzijní plán dávkově definovaný

Smlouva o penzijním připojištění sestavená na základě tohoto penzijního plánu předpokládá, že při dožití se určitého věku bude účastníkovi vyplacena jednorázově dohodnutá částka nebo mu budou placeny dávky ve stanovené výši. [7]

Úkolem penzijního fondu je propočítat velikost placených příspěvků a stanovit délku a frekvenci placení. Fond také musí počítat s vytvořením rezervy pro případ, že účastník zemře dříve a dávka bude vyplacena pozůstalým. [7]

Dávkově definovaný penzijní plán se používá výhradně u invalidní penze. [7]

Penzijní plán příspěvkově definovaný

Na základě tohoto penzijního plánu je mezi účastníkem a penzijním fondem smluvně dohodnuta výše příspěvků. V závislosti na jejich výši se pomocí pojistně matematických metod určí výše dávek, které jsou účastníkovi penzijního připojištění vypláceny ihned, po uplynutí spořicí fáze a splnění zbývajících podmínek pro výplatu. Takto sestavené penzijní plány mají všechny penzijní fondy na území České republiky. [7]

Velikost starobní penze při použití tohoto modelu je ovlivněna: [7]

- celkovou sumou placených příspěvků;
- podílu účastníka na zisku penzijního fondu;
- věku, od kterého se penze poskytuje (platí, že čím později se začne s vyplácením penze, tím vyšší dávky budou.). [7]

Investiční aktivity penzijního fondu

Penzijní fond je finanční institucí, která obchoduje s penězi, které získala formou příspěvků od účastníků penzijního připojištění, na finančních trzích. Oproti jiným finančním subjektům podléhají penzijní fondy přísnějším kritériím, která mají eliminovat riziko ztráty z chybného investování. Podle právních norem mají penzijní fondy hospodařit s penězi tak, aby zajistili bezpečnost, kvalitu a likviditu a na druhé straně rentabilitu. Počítá se s dosažením kladné celkové rentability. Penzijní fond tedy může v některých obchodech dosáhnout ztráty, avšak zbývajících obchody musejí být natolik ziskové, aby tuto ztrátu pokryly a zajistili dostatečně vysoký celkový zisk. [7]

Podle zákonné úpravy mohou penzijní fondy umísťovat získané peněžní prostředky především do těchto investičních instrumentů: [7][43]

- Státních dluhopisů. Emitentem musí být stát, který je členem OECD (Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj) nebo centrální banka tohoto státu. Penzijní fond může nakoupit i dluhopisy států, které nejsou členy OECD, ale za jejich dluhopisy převzal záruku členský stát. Výhodou nákupu státních dluhopisů je státní garance. Stát má nejvyšší možný rating. [7][43]

- Mezinárodních bankovních dluhopisů. Řadíme sem obligace vydané např. Evropskou investiční bankou, Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj nebo Mezinárodní banku pro obnovu a rozvoj. Nakoupit se dají i obligace jiných mezinárodních organizací za podmínky, že je Česká republika jejich členem. [7][43]
- Podílových listů otevřených podílových fondů. [7][43]
- Cenných papírů, které jsou obchodovány na trzích členských zemí OECD. [7][43]
- Movitých věcí, které zaručí spolehlivé uložení; mimo cenné papíry. [7][43]
- Nemovitých věcí, které zajistí bezpečné uložení a jsou určeny pro bydlení nebo komerční účely. [7][43]

Součástí portfolia penzijního fondu dále mohou být úložky na vkladových účtech nebo vkladních knížkách, vklady potvrzené depozitním certifikátem nebo vkladním listem u bank se sídlem v České republice nebo zemích OECD. Existují také limity pro jednotlivé investiční operace, kterými jsou penzijní fondy povinny se řídit. Jedná se o: [7]

- Podmínku, že hodnota cenných papírů vydaných jedním subjektem nesmí přesahovat 10 % celkového majetku penzijního fondu. Takto se penzijní fond chrání před prudkým poklesem v hodnotě daného cenného papíru. Toto omezení neplatí pro státní a mezinárodní dluhopisy. [7][43]
- Součástí majetku penzijního fondu nesmí být více jak 20 % celkové jmenovité hodnoty cenných papírů vydaných jedním subjektem. Toto se opět netýká státních a mezinárodních cenných papírů. Podstatou tohoto omezení je, že není žádoucí, aby se penzijní fond stal významným akcionářem jedné společnosti. [7][43]
- Movité věci a nemovitosti nesmí tvořit víc jak 10 % celkového majetku penzijního fondu. [7][43]
- Alespoň 70 % majetku penzijního fondu musí být v měně, ve které jsou vyjádřeny závazky fondu. [7][43]
- Maximálně 70 % majetku penzijního fondu může být uloženo do jiných investičních instrumentů než státní a mezinárodních dluhopisů. [7]
- Maximálně 5 % majetku fondu může být alokováno jinak než do státních a mezinárodních dluhopisů, podílových listů, cenných papírů a movitých nebo nemovitých věcí. [7]
- Penzijní fond nesmí nakupovat akcie jiných penzijních fondů nebo vydávat dluhopisy. [7]

Pokud některé z výše uvedených omezení penzijní fond překročí, musí to neprodleně hlásit ministerstvu financí a komisi pro cenné papíry. Překročit tyto limity fond smí jen na dobu šesti měsíců a jen v případech, kdy hrozí rozhodování v časové tísní, které by vedlo k nevhodné koupi či prodeji. Praxi se jedná především o právo nákupní a předkupní u cenných papírů nebo o změnu kurzu cenných papírů, o změnu ocenění movitých nebo nemovitých věcí. [7]

Zákon o penzijním připojištění také jasně vymezuje, za jakých podmínek může penzijní fond nakupovat nebo prodávat cenné papíry, jakým způsobem má oceňovat movité i nemovité statky a v jakých situacích se fond může uchýlit k zajišťovacím obchodům (derivátové a opční operace). [7]

Zisk penzijního fondu

Zisk penzijního fondu rozdělujeme: [7][5]

- alespoň 5 % náleží rezervnímu fondu,
- Maximálně 10 % rozdělí valná hromada dle vlastního uvážení. Toto neplatí, jestliže bylo dosaženo ztráty.
- Zbývající část se připisuje jako zhodnocení účastníkům. [7][5]

V případě, že penzijní fond nevykáže zisk, je třeba kryt ztrátu. Obvykle z nerozděleného zisku minulých let, rezervního fondu nebo jiných fondů tvořených ze zisku. Jestliže tyto prostředky ke krytí ztráty nestačí, snižuje se základní kapitál. Jeho úroveň však nesmí klesnout pod hranici 50 milionů korun. [7][5]

Změna penzijního fondu

Změna je možná; její průběh se může vyvíjet různě podle okolností, za kterých k němu dochází. [7]

První možností je, že připojištění zaniklo nebo účastníkovi ještě nevznikl nárok na důchod a nebylo mu vyplaceno odbytné. V tomto případě může své příspěvky i příspěvky státu a veškeré výnosy převést na nový penzijní fond, pokud ten s tímto převodem souhlasí. Převod musí proběhnout nejpozději do tří měsíců od zániku připojištění. [7]

Druhou možnou situací je nesplnění podmínek prvního případu. Tehdy účastník písemně oznámí, že přerušuje placení příspěvků u daného penzijního fondu. Uzavře smlouvu s jiným fondem, kde platí příspěvky, dostává státní podporu a případně inkasuje výnosy. Peníze se účastníkovi zhodnocují i u přerušeno připojištění. [7]

Zrušení penzijního fondu

Penzijní fond může být zrušen dvěma způsoby, bez likvidace nebo s likvidací. V prvním případě se jedná o sloučení, splynutí nebo rozdělení. Účastníkovi je dána správa o takovém zrušení, zároveň mu poskytne nový penzijní fond informace, za jakých podmínek bude pokračovat jeho penzijní připojištění. Účastník se v horizontu jednoho měsíce může rozhodnout, zda v tomto penzijním připojištění chce pokračovat. [7]

Pokud je penzijní fond zrušen s likvidací, je povinen svým účastníkům vyplatit jednorázové vyrovnání nebo obytné. [7]

2.2.3 Vznik penzijního připojištění

Aby mohlo penzijní připojištění vzniknout, musí být splněny tři podmínky: [7]

- Fyzická osoba musí splňovat podmínky pro to, aby se mohla stát účastníkem připojištění. [7]
- Musí dojít k uzavření smlouvy o penzijním připojištění mezi fyzickou osobou a penzijním fondem nebo oprávněným zprostředkovatelem. Fyzická osoba musí být před uzavřením smlouvy seznámena se statutem a penzijním plánem fondu. [7]
- Musí být určeno datum vzniku penzijního připojištění. [7]

Podmínka být účastníkem znamená, že fyzická osoba je starší 18 let, má trvalý pobyt na území České republiky. Penzijní připojištění může získat i cizinec, který dosáhl plnoletosti, žije na území jiného členského státu evropské unie a je účasten na důchodovém pojištění nebo veřejném zdravotním pojištění v ČR. [7]

Na základě smlouvy o penzijním připojištění se penzijní fond zavazuje platit účastníkovi dávky ve výši a za podmínek stanovených smlouvou a penzijním plánem. Stejně tak je určena povinnost účastníka platit příspěvky. Smlouva obsahuje řadu dalších náležitostí. Ve smlouvě musí být vždy sjednáno poskytování starobní penze. Nesmí obsahovat body, které by mohly být zneužity proti účastníkovi. Na takovou smlouvu se nevztahují ustanovení občanského zákoníku o pojistných smlouvách. Ke smlouvě musí být připojen penzijní plán. A konečně, ve smlouvě musí být určena osoba nebo osoby, kterým bude vyplaceno odbytné nebo pozůstalostní penze v případě úmrtí účastníka. Jestliže je osob více, musí účastník určit poměr, v jakém mají být dávky vyplaceny. [7]

2.2.4 Příspěvek účastníka a státu

Příspěvek účastníka se může skládat ze dvou složek. První složka představuje příspěvek od samotného účastníka, druhá složka je příspěvek třetí osoby. Touto třetí osobou může být zaměstnavatel, rodiče nebo příbuzní. [7]

Výši příspěvků i frekvenci s jakou jsou placeny, určí smlouva. Nejobvyklejší způsob placení je měsíční odvod, jinak lze platit i čtvrtletně nebo ročně. Minimální částka příspěvku je 100 Kč, jedná se o minimální hodnotu, na kterou poskytne stát podporu. Horní hranice příspěvku není daná, závisí na rozhodnutí účastníka. Nicméně nejvyšší státní příspěvek je 150 Kč. Ten se vyplácí, pokud příspěvek účastníka činí alespoň 500 Kč. Za zaplacený se považuje ten příspěvek, který je do konce určité doby připsán na příslušný účet depozitáře. [7]

Souhrn všech období, ve kterých účastník platil příspěvky, nazýváme pojištěná doba. V současnosti platí, že tato pojištěná doba nesmí být kratší jak 5 let a po ukončení této doby musí být účastníkovi alespoň 60 let. Období, kdy penzijní připojištění trvá, ale účastník neplatí příspěvek, se do pojištěné doby nepočítají. [7]

Tabulka 1 Výše státního příspěvku a jeho závislost na výši příspěvku účastníka
[50]

Příspěvek účastníka	Příspěvek státu
100 -199	50 + 40 % z částky nad 100 Kč
200 – 299	90 + 30 % z částky nad 200 Kč
300 – 399	120 + 20 % z částky nad 300 Kč
400 – 499	140 + 10 % z částky nad 400 Kč
500 a více	150 Kč

Na příspěvek, který hradí celý nebo z části zaměstnavatel, se poskytují daňové úlevy, ale už ne státní podpora. Existují další důvody, proč státní podporu nevyplatit: [7][5]

- Pokud účastník ukončí penzijní připojištění předčasně. Dostane pak zpět, jestliže splní podmínky pro odbytné, své příspěvky včetně výnosů z nich plynoucích.
- V případě, že účastník zemře dříve, než jsou mu vyplaceny dávky nebo jednorázové plnění. [7]

2.2.5 Dávky z penzijního připojištění

Jestliže jsou splněny všechny podmínky pro uplatnění nároku na vyplacení dávky a je ukončena fáze spoření, může účastník nebo pozůstalá popřípadě oprávněná osoba žádat penzijní fond o: [7][5]

- penzi
 - o starobní;
 - o invalidní;
 - o výsluhovou;
 - o pozůstalostní; [7][5]
- jednorázové vyrovnání místo vyplacení penze; [7][5]

Starobní penze náleží jen účastníku penzijního připojištění. Dávky je fond povinen vyplácet podle penzijního plánu nebo toho, jak stanovuje smlouva. Vždy se jedná o penzi doživotní. Výše vyplácených dávek závisí na délce placení příspěvků a jejich výši, dále na příspěvcích státu a připsaných výnosech z hospodaření penzijního fondu. Délka penzijního připojištění je minimálně 60 měsíců maximálně 120 měsíců. Vyplacení dávek je možné nejdříve dnem uvedeným v penzijním plánu, nesmí to být dříve než v 60 letech. [7][5]

2.2.6 Přerušování penzijního připojištění

Přerušování je dobrovolné, musí mít písemnou podobu. Žádost o přerušování připojištění zasíláme na adresu příslušného fondu a k přerušování dochází nejdříve první den v měsíci, který následuje po doručení písemné žádosti. Jinak k přerušování dojde dnem uvedeným v písemné žádosti. [7][53]

Přerušování je povoleno jedině tehdy, když účastník platil příspěvky po dobu nejméně 36 kalendářních měsíců nebo platil příspěvky nejméně po dobu 12 měsíců při každém dalším přerušování u stejného penzijního fondu. [7][53]

Přerušil-li účastník penzijní připojištění, nezaniká mu nárok na podíl na výnosech z ukládaných příspěvků. [7][53]

2.2.7 Zánik penzijního připojištění

Penzijní připojištění zaniká v těchto případech: [7][53][5]

- výplatou poslední penze;
- výplatou jednorázového vyrovnání;

- datem, na kterém se pojišťovna a účastník dohodli;
- datem, ke kterému bylo pojištění vypovězeno;
- ukončení trvalého pobytu účastníka v České republice;
- výplatou odbytného při zániku penzijního fondu;
- ukončením trvalého pobytu na území státu Evropské unie nebo ukončením účasti na důchodovém pojištění nebo veřejném zdravotním pojištění;
- úmrtím účastníka. [7][53][5]

Ukončit penzijní připojištění výpovědí umožňuje ukončit účastníkovi připojištění kdykoliv. Výpověď musí mít písemnou podobu a po jejím podání běží výpovědní lhůta. Přesněji řečeno výpovědní lhůta začíná první den kalendářního měsíce, který následuje po doručení výpovědi a trvá maximálně dvě měsíce. [7][5]

Penzijní fond může připojištění také vypovědět, ale jen v zákonem stanovených podmínkách. [7][53][5]

- Pokud účastník neplatil příspěvky po dobu minimálně šesti měsíců nebo dobu delší uvedenou v penzijním plánu, nebo pokud nesplnil jiné podmínky uvedené v penzijním plánu, při jejichž nesplnění má možnost penzijní fond vypovědět smlouvu. [7][53][5]
- Jestliže fyzická osoba nebyla způsobilá k tomu, aby se stala účastníkem penzijního připojištění. [7][53][5]
- V případě, že fyzická osoba uvedla při uzavírání smlouvy nepravdivé údaje, které mají vliv na vyplácení státní podpory nebo samotné dávky vyplývající z penzijního připojištění. [7][53][5]

Výhody a nevýhody penzijního připojištění

Výhodou penzijního připojištění je

- státní příspěvek, který výrazně zvýší zhodnocení vložených prostředků;
- odpočet od základu daně;
- příspěvek zaměstnavatele - jestliže se na penzijní připojištění rozhodne přispívat zaměstnavatel, může také získat jisté výhody. Jde zejména o možnost odečíst příspěvek od základu daně, ale pouze v případě, že jeho částka nepřevyšuje 3 % hrubé mzdy (vyměřovacího základu pro sociální pojištění) zaměstnance.
- podíl na zisku - tyto podíly jsou účastníkovi připsány jak v průběhu spoření tak i během vyplácení důchodů. [47][55]

Mezi nevýhody řadíme

- nízkou likviditu peněžních prostředků, které jsou penzijnímu fondu odvedeny formou příspěvků. S naspořenými penězi můžeme disponovat nejdříve po pěti letech, pokud jsme dosáhli 60 let věku.
- nízké zhodnocení vzhledem k délce vázací doby. [47]

2.3 Životní pojištění

Druhou část druhého pilíře důchodového systému představují některé produkty životního pojištění.

2.3.1 Charakteristika životního pojištění a pojistné

Primární funkcí životního pojištění je pokrýt finanční rizika související s neschopností odhadnout délku života člověka či možnost poškození zdraví, která mají negativní ekonomické dopady na nejbližší příbuzné.[2]

V současnosti se funkce toho pojištění rozšiřuje k tzv. rezervotvorným pojištěním. Dnešní produkty tedy nabízejí období dlouhodobého spoření. Úmrtí stále představuje požadované riziko, zároveň ale předpokládáme, že se můžeme konce pojistné doby dožít. V takovém případě nám pojišťovny vyplácejí pojistné plnění, které můžeme použít k nákupu hodnotnějších statků nebo jako náhradu příjmů v důchodovém věku. Především využití životního pojištění jako zdroje příjmů v postproduktivním věku má v dnešním důchodovém systému své místo. Setkáváme se totiž s problémem průběžných penzijních systémů, které jsou postaveny na vyrovnanosti počtu produktivních lidí a lidí, kteří mají pobírat dávky starobního důchodu. V současnosti bohužel není pracujících dost na to, aby odvedli do státního rozpočtu potřebné množství peněžních prostředků. Trend porodnosti pro nejbližší budoucnost je také klesající a střední délka života se prodlužuje. Toto vše má a bude mít na systém veřejných financí negativní dopad. Bude nutné, aby si větší část peněžních prostředků pro zabezpečení se na důchod ekonomicky aktivní shromáždili sami. Právě životní pojištění je alternativa k tomu, jak toho dosáhnout. [2][3]

Rizika

V současném životním pojištění jsou tedy kryta dvě hlavní rizika, riziko úmrtí a riziko dožití. Tato se různým způsobem kombinují a často k nim bývají přidávána rizika neživotního charakteru. Ta mají nejčastěji podobu úrazu, invalidity případně nemoci s dlouhodobými následky. [2][3]

Zhodnocení

Kromě toho, že je možné si sjednat pojištění na určitou částku a krýt tak obě rizika, plní produkty životního pojištění úspornou funkci. Částky, které u vybrané pojišťovny pojistník ukládá, jsou mu úročeny. [2][3]

Technická úroková míra představuje minimální hranici úročení vložených prostředků (toto se týká rezervotvorné složky). Ovlivňuje také množství peněz, netto pojistného, které je nutné platit. Čím vyšší technická úroková míra je, tím nižší částky musíme pojišťovně odvádět a opačně. Technickou úrokovou míru pojišťovna stanoví na základě minimálního zhodnocení technických rezerv na trhu a právní normy, která určuje její maximální výši, v současnosti je hodnota TÚM 2,4 %. [2][3]

Zhodnocení částky však může být vyšší než výše uvedená TÚM. Jde o to, jak bude pojišťovna úspěšná při investování. Zdroje získané od pojistníka nejčastěji pojišťovny alokují do nástrojů kapitálového trhu. [22]

Daňové zvýhodnění

Daňové zvýhodnění se týká kvalifikovaných životních pojištění. Základním kritériem je, že pojištění musí krýt riziko dožití. Dále je rozhodující délka pojistné doby (musí být minimálně 5 let), datum splatnosti pojistného plnění (musí následovat až po dosažení 60 let věku) a podmínka, že pojistník je zároveň pojištěným. Další podmínkou je minimální částka, na kterou je pojistka sjednaná. Pro pojištění do 15 let tato částka činí 40 000 Kč a nad 15 let tento limit představuje 70 000 Kč. Díky placení pojistného na životní pojištění si může pojištěný i jeho zaměstnavatel, pokud přispívá svému zaměstnanci, odečíst určitou částku ze základu daně (pojištěný 12 a zaměstnavatel 8 tisíc korun, obě hodnoty představují horní hranici). Pokud máme více pojistných smluv, platí, že částky, o které krátíme základ daně, se sčítají, ale nesmí přesáhnout hranici 12 000 Kč. [2][3][60]

Cena životního pojištění

Cena životního pojištění (brutto pojistné) má dvě části; jedná se o netto pojistné a správní poplatky. Netto pojistné sestává ze dvou složek: [3]

- Rizikové pojistné představuje část netto pojistného, kde se *„hodnota pravděpodobnosti pojistné události po dobu trvání pojištění v čase výrazně nemění, kolísání není příliš významné a tyto část pojistného se spotřebovává v průběhu pojistného období a není z něho tvořena dlouhodobá rezerva“* (Ducháčková, 2005, s. 93);

- Pojistné rezervotvorné je ta část netto pojistného, u které se pravděpodobnost pojistné události v čase zvyšuje a tvoří se z něj rezerva pro budoucí období. [3]

Placení pojistného

Pojistné, které platí pojistník, může být sjednáno jako pojistné jednorázové (bývá placeno při uzavření smlouvy) nebo běžné pojistné (toto se platí na začátku smluvně dohodnutých období, např.: měsíc, čtvrtletí). [3]

Pokud přestaneme pojistné platit, nemusí to okamžitě znamenat zrušení (zánik) pojištění. Lze v něm pokračovat, pokud po vzájemné dohodě pojistníka a pojišťovny dojde ke snížení pojistného plnění nebo k redukci pojistné doby.

V rámci životního pojištění může dojít k zproštění od placení pojistného. Dochází k tomu v případech, kdy je pojištěnému přiznán plný invalidní důchod ze sociálního pojištění. V takovém případě pojišťovna nezkoumá invaliditu, ale přebírá na sebe povinnost platit pojistné. [3]

Ohodnocení rizika

Ohodnocení rizika znamená pravděpodobnost, s jakou dojde k úmrtí. Zajímají nás tedy faktory, které úmrtí ovlivňují. Jde například o věk, ve kterém pojištění uzavíráme, zdravotní stav, způsob života nebo pohlaví. Úmrtnost u mužů je v současnosti poměrně vyšší než u opačného pohlaví, a tak muži platí vyšší netto pojistné než ženy. V některých případech může na základě ohodnocení rizika dojít k odmítnutí uzavřít pojištění ze strany pojišťovny. [2][3]

Pojistné plnění

Výše pojistného plnění je určena částkou dohodnutou ve smlouvě, je do značné míry ovlivněna finančními možnostmi pojistníka. Částka však může být dodatečně zvýšena o zisk, který dopředu nelze určit. Tento zisk představují: [2][3]

- Vyšší výnosy z investování – pokud dokáže pojišťovna lépe zhodnotit technické rezervy na finančním trhu tak, že výsledný výnos je vyšší než technická úroková míra. [2]
- „*Přebytky nad kalkulovaným rizikem, tedy při příznivém škodním průběhu (technický zisk)*“ (Ducháčková, 2005, s. 95). Jedná se o podúmrtnost, tedy zemřelých je méně než se očekávalo podle úmrtnostních tabulek. [2][41]

- Úspory ve správních nákladech, tedy předpoklad, že skutečné náklady vyvolané správou naší pojistky u pojišťovny budou nižší než kalkulované náklady v ceně pojistného. [2]

V praxi České republiky se jako zisk, o který se zvyšuje částka pojistného plnění, používá v drtivé většině případů investiční výnos. Takto vytvořený zisk bývá až z 90 % rozdělen mezi pojištěné na základě určitého klíče uvedeného v pojistné smlouvě. Zpravidla bývá krácena doba placení pojistného, snižováno placené pojistné během pojistné doby, vypláceny prémie k pojistnému plnění nebo bývá ze zisku zakládáno spoření pro pojištěné atd. [2] [41]

Inflace a životní pojištění

Protože je životní pojištění dlouhodobá záležitost, musí pojišťovny reagovat na inflaci. Většinou nabízejí každoroční valorizaci, zvyšování pojistného plnění prostřednictvím zvýšení částek pojistného nebo připisování zisku z technických rezerv klientům. Krokem k omezení vlivů inflace je také indexace, která se provádí volitelně po dvou letech. Dalším protiinflačním krokem může být modifikace produktů životního pojištění (universální životní pojištění). [2][3][40]

Zrušení životního pojištění

O zrušení pojištění také může pojistník dobrovolně požádat. Místo pojistného plnění je mu vyplaceno tzv. odbytné z důvodu předčasného ukončení platnosti pojistné smlouvy. Odbytné nebo také odkupné je tvořeno částkami pojistného, od kterých se odečítá výše rizikové složky a správní náklady. Odbytné je vždy nižší než pojistné plnění. Pokud dojde ke zrušení v prvních dvou měsících, běží 8 denní výpovědní lhůta, po které je vyplaceno odbytné ve výši rezervotvorné složky. Jestliže se rozhodneme pojistku zrušit v prvních dvou letech, pak nebývá vyplaceno žádné odbytné, neboť se z veškerého pojistného hradí administrativní poplatky. Pokud dojde ke zrušení životní pojistky později, následuje 6 týdenní lhůta na konci pojistného období. Poté je vyplaceno odbytné. Částka odkupného je zdaněna a klient má povinnost v příštím kalendářním roce dodanit, jestli v minulých letech uplatňoval slevu na dani kvůli zaplacenému pojistnému. Odbytné má pojistníka odradit od předčasného ukončení pojištění. [2][3][25]

Druhy životního pojištění

- rizikové životní pojištění;
- kapitálové životní pojištění;

- důchodové životní pojištění;
- universální (flexibilní) životní pojištění;
- investiční životní pojištění. [26][59]

2.3.2 Rizikové životní pojištění

Obsahuje pouze rizikovou složku a na konci pojistné doby, pokud nedojde k pojistné události, zaniká bez výplaty. Naopak výhodou je jeho nízká cena. [2][4]

Pojištění pro případ smrti

Pojistné plnění je vypláceno tzv. obmyšlenému, pokud tato osoba není, postupuje pojistné plnění do dědického řízení. [2][3]

Pojištění pro případ smrti se nejčastěji zakládá kvůli splacení úvěru či půjčky od banky nebo spořitelny nebo nutnosti finančně zajistit pozůstalé. Pokud chceme krýt jistinu úvěru prostřednictvím životního pojištění, pak je právo disponovat s pojistným plněním převedeno na poskytovatele úvěru. Jestliže nastane pojistná událost, je jistina jednorázově splacena. Druhá možnost je spjata především s úhradou nákladů na pohřeb zemřelého V případě, že se pojištěný dožije konce pojistné doby, propadá pojištění ve prospěch pojišťovny. [2][3][4]

Sjednané pojistné je zpravidla konstantní, ale můžeme se setkat i s klesajícím nebo rostoucím trendem pojistného. Klesající pojistné je možné využít v případě, že splácíme úvěr. Pokles ale musí odpovídat postupnému splacení jistiny. Výhodou této varianty je její nižší cena oproti pojištění s konstantním pojistným. Rostoucí pojistné je zase možné nabídnout klientům se zhoršeným zdravotním stavem. [2][3]

Cena tohoto pojištění je mezi tradičními produkty nejnižší, protože pojištění kryje pouze riziko úmrtí. Důležitými faktory pro stanovení ceny jsou zejména náklady pojišťovny na získání a provozování tohoto pojištění, konkurenční prostředí a celkové ekonomické podmínky. [2][3][4]

2.3.3 Kapitálové životní pojištění

Obsahuje jak rizikovou tak spořicí složku, která je zhodnocována garantovanou technickou úrokovou mírou. Na konci pojištění obdrží pojištěný pojistné plnění dle smlouvy, má také právo na podíl na zisku. [2]

Kapitálové životní pojištění je dlouhodobý produkt. Optimální délka pojištění je alespoň 10 let, tehdy dosáhne pojištěný maximálního zhodnocení svých prostředků.[31]

Mezi výhody kapitálového životního pojištění patří:

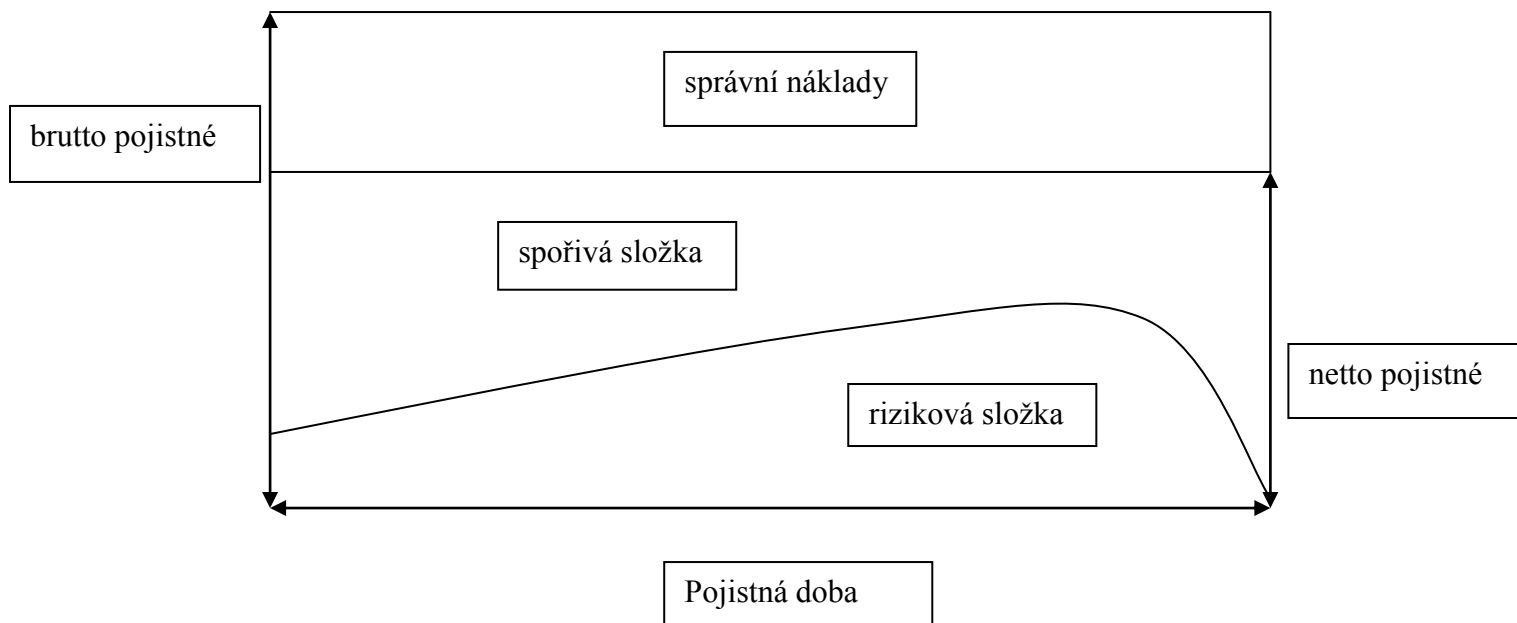
- garantovaná částka pojistného plnění pro případ smrti i dožití;
- technická úroková míra;
- možnost připojistit se proti dalším rizikům;
- daňové zvýhodnění. [31]

Naopak nevýhodou produktů kapitálového životního pojištění je:

- nemožnost změnit smluvně dané parametry pojištění;
- neovlivnitelnost toho, jak jsou prostředky pojistníka zhodnocovány.
- nízký výnos (vyplývá z právních předpisů, kterými se možnost investovat získané prostředky, zužuje na termínované vklady a dluhopisy, a také nutnosti mít likvidní peníze, kterými bude pojistitel hradit své závazky vůči klientům). [31][4]

Pojištění pro případ smrti nebo dožití

Tento druh pojištění známe také pod názvem smíšené pojištění. V praxi se prodává pod všeobecným označením kapitálové životní pojištění, které pod sebou skrývá řadu dalších modifikací včetně široké nabídky připojištění. Podstatou je existence spořicí složky, tzv. kapitálové hodnoty, kterou pojišťovna zhodnocuje a připisuje na účet klienta. Pokud je sjednáno toto kapitálové životní pojištění, zavazuje se pojišťovna k vyplacení pojistného plnění – kapitálové hodnoty - pojištěnému na konci pojistné doby, jestliže se jí dožije, nebo k vyplacení kapitálové hodnoty a pojistné částky obmyšlené osobě pro případ, že před koncem pojistné doby zemře. U smíšeného pojištění můžeme sjednat různé částky pojistného plnění pro případ dožití a pro případ smrti. Obvykle je výše pojistného plnění několikanásobně vyšší pro případ smrti. Dále se sjednává pojištění na zvyšující se pojistnou částku při dožití se v průběhu pojistné doby, pro dvojici osob apod. Připojištění u kapitálového životního pojištění umožňuje krýt rizika neživotního charakteru, zejména invaliditu, úrazy, vážné nemoci atd. [2][3]

Obrázek 1 Schéma struktury ceny smíšeného životního pojištění [3]

Specifickou formou smíšeného životního pojištění je kolektivní životní pojištění. Toto umožňuje pojistit skupinu osob. Kolektivní pojištění představuje specifický styl ohodnocování rizik a ve srovnání s individuálním pojištěním nabízí jisté výhody. [2][3]

Nejčastějším příkladem kolektivního pojištění je zaměstnanecké pojištění, které sjedná zaměstnavatel pro zaměstnance v rámci zaměstnaneckých výhod. Pojistné může zaměstnavatel hradit celé sám nebo se o něj může dělit se zaměstnanci, tedy část pojistného uhradí sám zaměstnanec. [2][3]

Dalším typem kolektivního pojištění je pojištění členů odborových svazů nebo profesních asociací. Kolektivně pojištění mohou být také klienti banky nebo držitelé platebních karet s předpokladem, že toto pojištění kryje úvěry klientů banky. [2][3]

2.3.4 Důchodové pojištění

Jedná se o komerční produkt současných pojišťoven. Tento pojem tedy nelze zaměnit za důchodové pojištění hrazené ze státního rozpočtu. Tento produkt slouží k zachování či zvýšení životní úrovně v důchodovém věku. Důchody vyplývající z takového pojištění se vypočítávají na základě pojistné matematiky zohledňující pravděpodobnost úmrtí. Z pojistného hlediska lze důchodové pojištění označit za pojištění pro případ opakovaného dožití. Pojistnou událostí chápeme každé dožití dalšího výplatního termínu a pojistným plněním je výplata každého důchodu. [2][3][61]

Důchody placené z důchodového pojištění můžeme členit podle několika kritérií. Podle délky výplaty rozlišujeme důchod doživotní a dočasný. Podle počátku doby výplaty existuje důchod okamžitě splatný a důchod odložený (tato modifikace je v současné praxi nejpoužívanější). Podle frekvence vyplácení rozlišujeme důchody placené ročně nebo področně, tedy pololetně, čtvrtletně nebo měsíčně. Poslední varianta je v praxi nejpoužívanější. Podle okamžiku výplaty jsou důchody placené předlůžně a polhůžně. Polhůžní vyplácení pojistného plnění se v praxi nepoužívá. [2][3]

Komerční pojišťovny nabízí také tzv. základní důchod, který je obdobou starobního důchodu vypláceného ze sociálního pojištění. Jedná se o doživotní předlůžní výplatu důchodu. Pokud je základní důchod odložený, můžeme žádat jednorázové vyrovnání po skončení doby odkladu. Na tento druh pojištění můžeme vložit i opci, která umožní změnu z doživotního důchodu na dočasný nebo posunutí okamžiku výplaty důchodu. Snahou, jak zaaktivnit produkt ze strany pojistitele, je možnost vrácení pojistného v případě, že pojištěný umírá v době odkladu. [2][3]

V rámci důchodového pojištění se také můžeme setkat vdovskými, vdoveckými nebo sirotčími důchody nebo tzv. dočasným důchodem, které má nahradit plný nebo částečný invalidní důchod placený ze sociálního pojištění. [2][3]

Během trvání pojištění nelze měnit smluvní podmínky a není možné ovlivnit způsob zhodnocení prostředků. Výhodou tohoto druhu životního pojištění je především daňová uznatelnost a garantovaná částka pojistného plnění prostřednictvím TÚM. [61]

2.3.5 Universální (flexibilní) životní pojištění

Vychází ze smíšeného životního pojištění. Jedná se tedy o podobu kapitálového životního pojištění. Rozdíl oproti klasickému smíšenému pojištění je ve flexibilitě. Ta spočívá především v možnosti měnit výši placeného pojistného. Tato možnost vychází z měnících se potřeb v průběhu života a také z momentálních finančních možností klienta. Placení pojistného můžeme na určitou dobu pozastavit a pak jeho placení obnovit. V tomto případě využíváme tzv. platebních prázdnin. Jejich délka je určena výší kapitálové hodnoty našeho pojištění, z které se po dobu neplacení strhávají částky pojistného. Pojistitel umožňuje i jednorázové dodatečné splacení pojistného. Uvedené změny samozřejmě nelze provádět úplně bez omezení, jsou nastaveny určité mantinely, které určují maximální možnou míru prováděných změn. [2][3][44]

Dalším rozdílem mezi univerzálním životním pojištěním a běžným smíšeným je nahrazení pojistně technické rezervy kapitálovou hodnotou. Část netto pojistného slouží ke krytí sjednaných rizik, riziková složka slouží k vyplacení pojistného plnění například pro případ smrti, invalidity nebo vážné nemoci atd. Zbývající část je spořena v kapitálové hodnotě, tvoří tedy spořicí složky, která zajišťuje vyplacení pojistné částky při dožití se určitého věku. Kapitálová hodnota umožňuje krýt zvýšenou potřebu pojistného v případě, že běžné pojistné nestačí. Ukázkovým případem je výše uvedený příklad neplacení pojistného po určitou dobu. Neplacení pojistného však pro pojišťovnu představuje jisté riziko. Aby toto riziko bylo sníženo, vyžadují pojišťovny vyplacení několika prvních plateb nebo minimální hodnotu běžného pojistného. [2][3]

Na základě takového systému není možné, aby pojistitel garantoval na počátku pojistné doby částku pojistného plnění v okamžiku nastání pojistné události. Může se pouze zavázat k vyplacení momentální výše kapitálové hodnoty. [2][3]

Univerzální životní pojištění je také doplněno o možnost změnit délku pojistné doby nebo se připojistit, případně připojištění vypovědět, měnit rozsah pojištění i výši pojistného krytí. Dále je umožněno mimořádné vkládání nebo vybírání pojistného případně žádost o půjčku z kapitálové hodnoty. Pojistné plnění může být vyplaceno jednorázově či formou některého z nabízených důchodů. [2][3][44]

2.3.6 Investiční pojištění

Jedná se o nejmodernější modifikaci životního pojištění. Je to smíšené životní pojištění pro případ smrti nebo dožití, kde pojistné platíme jednorázově, nebo je odváděno běžné pojistné. Pojistné plnění závisí na výnosech z investovaných rezerv. Protože strategii investování rezerv volí pojistník, nese také veškeré riziko spojené se zhodnocením nebo nezhodnocením rezerv. Své peníze investuje pojistník do otevřených podílových fondů, fondů otevřených a spravovaných pojistitelem a jiných fondů. Zisk potom odpovídá podílu pojistníka v daném fondu. [2][3][4]

Kam může být pojistné investováno, je popsáno v obchodním plánu produktu. Konkrétní umístění si pojistník volí sám. Většinou je mu nabídnuto několik variant portfolií zejména v závislosti na tom, jakou míru rizika chce podstoupit. Zkušení investoři mohou kombinaci produktů, do kterých chtějí investovat, volit sami. Mezi základní fondy, do kterých se ukládají peněžní prostředky v určitých kombinacích, patří: [2][3]

- Akciový fond – obsahuje relativně bezpečné akcie zavedených podniků.

- Fond obligací – nabízí státní, municipální, bankovní a podnikové dluhopisy.
- Peněžní fond – umožňuje investovat do krátkodobých cenných papírů typu pokladničních poukázek.
- Fond státních cenných papírů;
- Fond cizích měn;
- Smíšené fondy – kombinují jednotlivé finanční instrumenty. [2][3]

Pokud klient sjedná s pojišťovnou investiční životní pojištění, má u pojistitele korunový a podílový účet. Z korunového účtu jsou mu strhávány prostředky, ze kterých se platí správní náklady na pojištění a riziková složka pojistného. Zbývající prostředky na korunovém účtu slouží k nákupu podílových jednotek daného investičního fondu, které představují nárok klienta na předem stanovený podíl v určitém fondu. Tyto podílové jednotky se ukládají na podílový účet. Množství podílových jednotek u daných investičních fondů určuje tzv. alokační poměr. Tento poměr může pojistník měnit a upravovat tak riziko a výnos, spojené s pojistkou. [2][3]

Pojistné plnění představuje garantované pojistné plnění pro případ smrti. To znamená, že při nastání pojistné události je obmyšlené osobě vyplacena částka garantovaná pojistitelem včetně aktuální hodnoty podílového fondu. Pojistné plnění v případě pojistné události dožití se je závislé pouze na hodnotě podílového fondu, do kterého na základě vlastního uvážení klient investoval. Žádná garantovaná míra zhodnocení tu neexistuje, a tudíž ani pojistné plnění. [2][3][6]

Produkty investičního životního pojištění zpravidla nabízejí určitou míru flexibility. Zpravidla má podobu možnosti změnit poměr rizikové a rezervotvorné složky, změnit parametry pojištění podle momentálních potřeb. Dále se flexibilita týká mimořádných výběrů a vkladů, možnosti přerušit placení pojistného bez jakýchkoliv postihů nebo nabídky připojištění atd. [4]

Výhodou tohoto druhu pojištění je možný vysoký výnos, pokud je zvolena výhodná strategie investování. Tento výnos může být vyšší než u kapitálového životního pojištění sjednaného za podobných podmínek. Z pohledu klienta je výhodná i možnost nesjednat si pojištění pro případ smrti. Tím pádem je veškeré pojistné investováno a zhodnoceno. Jde tedy o spoření se statutem pojištění. [4]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 DŮCHODOVÁ REFORMA, JEJÍ PRŮBĚH A SROVNÁNÍ SE SLOVENSKEM

Nutnost provedení reformy stávajícího důchodového systému je jednoznačná. Důvodem pro ni je zejména pokles výše starobního důchodu v porovnání s průměrnou mzdou. Od roku 2000 do roku 2005 se jedná o téměř 40 %. Dalším důvodem jsou rychle rostoucí a v průběhu času zřejmě neúnosné výdaje státního rozpočtu na důchody. V roce 2005 tyto výdaje představovaly 9 % HDP. Statistické předpoklady uvádějí, že při zachování stávajícího systému, by se v roce 2030 vyšplhaly na 12 %. S těmito vysokými výdaje úzce souvisí pokles ekonomicky aktivních, kteří se svými odvody na sociální pojištění podílejí na dávkách starobních důchodů. V roce 1995 byli na jednoho důchodce 2 pracující. Se současným trendem porodnosti by v roce 2030 připadlo na důchodce 1,85 pracujících a v roce 2050 by byl tento poměr vyrovnaný 1:1. [51]

Slovensko dovedly k provedení reformy podobné problémy, především nepříznivý demografický vývoj, tedy stárnoucí populace a pokles těch, kteří by na důchody odváděli dostatečně vysoké prostředky. Na Slovensku již reformu začali realizovat od roku 2004. Rozhodli se ji provést ve třech krocích. Podobný způsob chce aplikovat i Česká republika. Důchodová reforma má být provedena ve třech etapách. [9][51]

3.1 První etapa

První etapa reformy důchodového systému již byla schválena a je účinná od prvního ledna tohoto roku. Týká se především parametrických změn základního důchodového pojištění. Jde o tyto změny: [15]

- věku odchodu do důchodu;
- potřebné doby pojištění pro nárok na starobní důchod;
- doby studia jako náhradní doby pojištění;
- zvýhodnění výdělečné činnosti;
- ohodnocení invalidity. [15]

U narozených po roce 1968 se mění doba odchodu do důchodu pro muže a ženy bez dítěte nebo s jedním potomkem na 65 let. Pro ženy, které vychovaly alespoň 4 děti, je věková hranice pro odchod do důchodu 62 let; tato hranice se zvyšuje nepřímou úměrou počtu vychovaných dětí, takže žena se dvěma potomky do důchodu odejde ve věku 64 let. Věk 65 let představuje běžnou hranici odchodu do důchodu ve vyspělých evropských státech. Ty,

kteřé tuto hranici ještě nemají, věk odchodu do důchodu posouvají tak, aby 65 let bylo v nejbližší době dosaženo. [15][16]

Další podstatnou změnou je posunutí doby pojištění z původních 25 na 35 let. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo tedy musí přispívat na základní důchodové pojištění o 10 let více. Doba pojištění se k hranici 35 let posouvá postupně takto: [16]

Tabulka 2 Vývoj doby pojištění po roce 2010 [13]

Kalendářní rok, v němž je dosaženo důchodového věku	Doba pojištění
Před rokem 2010	25
2010	26
2011	27
2012	28
2013	29
2014	30
2015	31
2016	32
2017	33
2018	34
Po roce 2018	35

Tento posun zahrnuje i náhradní doby pojištění. Pojištěnci, který dosáhne věkové hranice pro nárok na důchod, ale nedosáhl potřebné doby pojištění, nemůže být v daný moment důchod přiznán. Nárok na něj bude mít až v kalendářním roce, ve kterém splní podmínku dostatečné doby pojištění. Výjimka platí pro pojištěnce, kteří dosáhnou důchodového věku po roce 2014. Přestože nebudou dostatečně dlouho pojištění, mohou dostat částečný důchod, jestliže získají alespoň 30 let tzv. čistého pojištění z titulu výdělečné činnosti nebo dobrovolného důchodového pojištění. Pokud bude někdo chtít odejít do předčasného důchodu, musí opět počítat s posunutím doby pojištění, a to z 15 na 20 let. Jinak platí dřívější právní norma, podle které je možné požádat o předčasný důchod 3 roky před dosažením

věku pro nárok na běžný starobní důchod. Osoby, jejichž důchodový věk činí alespoň 63 let mohou odejít do předčasného důchodu již v 60 letech. [16]

Výše předčasného důchodu se snižovala o 0,9 % za každých i započatých 90 dnů předčasnosti. Současná právní norma tento způsob snížení ponechává, avšak jen pro předčasný důchod získaný maximálně o 720 dnů dříve. Pokud jde osoba do předčasného důchodu dříve než o 720 dnů, snižuje se procentní výměra od 721. dne o 1,5 % výpočtového základu za každých i započatých 90 dnů. [16][13]

Doba studia získaná po dosažení 18 let věku se od 1. 1. tohoto roku nebude započítávat do náhradní doby pojištění. Do 31. prosince 2009 se přitom počítalo do náhradní doby pojištění 6 let čistého studia z 80 %. Pokud jde o studium získané před prvním lednem, posuzuje se podle dřívější právní normy. Opět platí, že tento postup je běžně používaný ve vyspělých evropských státech. Ty, které jej neuplatňují, zkracují dobu studia podle výše uvedených podmínek s cílem ji úplně zrušit. [17]

Reforma přináší změnu v souběhu příjmu z výdělečné činnosti a starobního důchodu. Doposud platilo, že dosažením důchodového věku mohl občan začít pobírat důchod a skončit s výdělečnou činností, nebo prováděl dál výdělečnou činnost a bez nároku na starobní důchod s tím, že za každých 90 odpracovaných dnů navíc docházelo ke zvýšení důchodu, anebo při splnění podmínek mohl občan pobírat jak důchod, tak příjem z výdělečné činnosti. Podle nové právní normy smí občan dále vykonávat výdělečnou činnost a pobírat za ni příjem, starobní důchod k ní může pobírat v plné a zároveň v poloviční výši. Tato poloviční výše je vyplácena pouze na žádost pojišťovny a polovinou v tomto případě rozumíme polovinu základní výměry a polovinu procentní výměry. Nově je také možné žádat o zvýšení procentní výměry výpočtového starobního důchodu, a to jestliže pojištěnci byl přiznán starobní důchod, pobírá jeho dávky a zároveň vykonává výdělečnou činnost. Dávky se potom zvyšují následovně: [17][13]

- 1,5 % výpočtového základu za každých 180 dnů výkonu výdělečné činnosti, jestliže pobíráme starobní důchod ve výši jedné poloviny. [13]
- 0,4 % výpočtového základu za každých 360 dnů výkonu výdělečné činnosti, pokud pobíráme dávky starobního důchodu v plné výši. [13]

Další změnou v této oblasti je konec platnosti podmínky, která umožní souběh příjmu a starobního důchodu jen v případě, že je s pojištěným uzavřena pracovní smlouva nejdéle na dobu jednoho roku. [17]

Dříve se invalidita rozdělovala pouze do dvou skupin, částečná a plná invalidita. V současném systému se používá rozdělení do tří skupin podle procentuálního poklesu pracovní schopnosti: [18]

- invalidita III. Stupně – pokles o minimálně 70 %;
- invalidita II. Stupně – pokles v intervalu 69 – 50 %;
- invalidita I. Stupně – pokles v intervalu 49 – 30 %. [18]

Reforma připravila změny i ve způsobu vyplácení důchodu. Pokud si osoby budou nechávat vyplácet důchody v hotovosti poštou, budou muset uhradit náklady s tím související. V roce 2010 částka těchto nákladů činí 21 Kč. Důchod bude o tuto sumu již očištěn, bude tedy příjemci důchodu vyplácen snížený. Tato změna neplatí pro občany, kterým vznikl nárok na důchod před prvním lednem 2010. [13]

Velmi důležitou změnou, která se v poslední době udála, je rozhodnutí ústavního soudu o zrušení § 15 zákona o důchodovém zabezpečení s platností od 30. září 2011. Tato změna není součástí žádné z etap důchodové reformy, avšak pro její závažnost je nutné ji v této práci zmínit. Svou podstatou je nejbližší prvnímu pilíři důchodové reformy. [27][28]

Rozhodnutí ústavního soudu zcela zásadně mění způsob výpočtu důchodu, resp. výpočtového základu. V současné době totiž existují hranice pro redukci osobních vyměřovacích základů. Pro rok 2010 jsou platné tyto: [27][28]

Tabulka 3 hranice pro redukci osobního vyměřovacího základu [14]

Do 10 500 včetně	započítá se v plné výši
Nad 10 500 do 27 000	započítá se 30 %
Nad 27 000	započítá se 10 %

Výše uvedené hranice výrazně snižovaly základ pro stanovení procentuální části důchodu u osob s vyššími příjmy. Tento způsob výpočtu důchodu vyhodnotil ústavní soud jako diskriminaci osob s vyššími příjmy a s platností 30. 9. 2011 jej zrušil. Za diskriminační se dá tento způsob výpočtu považovat zejména proto, že poměr mezi dříve dosahovaným platem a pobíraným důchodem je u osob s nadprůměrnými příjmy výrazně nižší než u osob s podprůměrnými příjmy a rozdíl průměrů u těchto osob je nejvyšší v EU. Výpočet důchodu sice podléhá určité míře solidarity, a tak je běžné, že osoby s vyššími příjmy dosahují důchod, který je výrazně nižší než bývalý příjem a naopak u osob, které měly příjmy relativně nízké.

ké, není změna mezi příjmem ze zaměstnání a důchodem tak znatelná. Rozdíl mezi poměry důchod/plat u osobní s nižšími a vyššími příjmy je nejvyšší v EU, 33 %. Přičemž platí, že osoba s nadprůměrnými příjmy, tj. 200 % z průměrné mzdy, dosáhne důchodu ve výši cca 40 % z dřívější mzdy, a osoba s podprůměrnou mzdou, tj. 75 % z průměrné mzdy, obdrží důchod ve výši kolem 74 % z dřívějšího platu. [27][28][29]

Pro státní pokladnu toto bude znamenat nový výdaj podle předběžných výpočtů v hodnotě 25 miliard korun. Pro občany naopak zlepšení dosavadní situace a sníženou potřebu spořit si na důchod samostatně. Zároveň rozhodnutí ukazuje na neudržitelnost současného důchodového systému a vyzdvihuje nutnost provedení reformy. [27][28]

V závislosti na závažnosti nálezu ústavního soudu začal pracovat tým analytiků MPSV na hledání nového řešení pro výpočet důchodu. Zpracovává se několik variant řešení, z nichž vyplynou konkrétní návrhy. Tyto by měly být připraveny do konce května. [27]

Na základě těchto návrhů bude vypracovávat řešení situace nová vláda po květnových volbách. Je třeba zpracovat návrh novely zákona o důchodovém pojištění do konce tohoto roku. Jednak proto, aby se stihla připravit ČSSZ, tzv. došlo k úpravě softwarové podpory a vyškolení odpovědných zaměstnanců atd., a jednak, aby byly schváleny všechny potřebné úpravy a mohla vzniknout nová legislativa upravující způsob výpočtu důchodu. Jestliže by vznikla prodleva ve stanovení nové právní normy, nebylo by možné vypočítat procentní výměru důchodu, a tak by tato musela být stanovena v minimální výši, tj. 770 Kč. [27]

První etapa na Slovensku proběhla v roce 2004. Rovněž šlo o reformu průběžného systému, tedy státem vypláceného důchodu. První změnou byl výpočet důchodu. Oproti minulé právní normě, která počítala pouze s posledními 10 lety před důchodem, se začala počítat celá pracovní kariéra a výše skutečných příjmů, ze kterých bylo odváděno pojistné. Od roku 2007 se výše důchodu ustálila na 50 % průměrné mzdy. [8]

Věk pro odchod do důchodu u mužů byl stanoven na 62 let a k prodloužení na tuto hranici došlo v rozmezí let 2004 a 2005. Zvyšování věkové hranice pro nárok na starobní důchod u žen je věnován delší časový interval 2004 – 2014, po kterém bude věková hranice stejná jako u mužů, tedy 62 let, bez ohledu na to, kolik dětí žena vychovala. Nová právní norma pamatuje i na předčasný nebo pozdější důchod. Občané na Slovensku mohou odejít do důchodu dříve, avšak za každých 30 dnů, o které půjdou do důchodu dříve, se důchod sníží o 0,5 %. Navíc musí být pojištění u Sociální pojišťovny alespoň 10 let a výše sníženého

důchodu nesmí být nižší než 1,2 násobek životního minima. Při pozdějším odchodu do důchodu se za každých 30 dnů, o které občan pracuje déle, důchod zvýší o 0,5 %.[8][39]

Slovenský stát se dále zavázal, že bude platit vyšší odvody na důchod za rodiče na mateřské dovolené. Nový odvod bude ve výši 60 % z průměrné mzdy. A každoročně hodlá valorizovat důchody. V letech 2004 až 2007 byly už přiznané důchody zvýšeny zejména kvůli vlivům inflace a růstu mezd o 20 %.[8]

Lidem, kteří na Slovensku přijdou o práci rok před zákonem stanoveným věkem odchodu do důchodu, vláda umožní jít do důchodu okamžitě, aniž by se toto jakkoliv dotklo výše jejich starobního důchodu. Musí splnit pouze podmínku být v pracovněprávním vztahu nepřetržitě 7 let před ztrátou zaměstnání. [8]

3.2 Druhá etapa

V rámci druhé etapy důchodové reformy se řeší dva bloky problémů. První blok se zabývá dalšími úpravami základního důchodového pojištění, druhý vytváří opatření v oblasti soukromého spoření.[38]

Jednou ze zásadních změn týkajících se veřejného důchodového pojištění je zavedení plateb státu za náhradní dobu pojištění. Platby státu by umožnily snížení procentních odvodů za pojistné a došlo by ke zlepšení stavu na trhu práce. Tato změna by měla být z pohledu příjmů důchodového pojištění finančně neutrální. Úkolem druhé etapy je také vytvořit dostatečné finanční rezervy pro důchodovou reformu a založit tzv. důchodový fond. K zajištění rezerv směřuje úprava zákona o rozpočtových pravidlech. Podle této změny vzniká jednotný účet rezerv, na který se převedou zůstatky z dříve založených účtů aktiv státu. [38][54]

Změny, které se dotknou soukromého spoření, jsou zejména úpravy penzijního připojištění se státním příspěvkem a produktů životního pojištění. Jde především o to zatraktivnit tyto produkty jako jeden z možných zdrojů financování výdajů ve stáří. Úpravy penzijního připojištění budou hlavním bodem druhé etapy. Klíčová je v tomto případě nová úprava zákona o penzijním připojištění. Podle něj vzniknou tzv. penzijní společnosti, které budou pilířem nového tzv. paralelního systému. Ten umožní oddělení majetku penzijního fondu a klienta. U těchto společností by v budoucnu občané mohli využívat různých modifikací penzijních plánů. Budou mít na výběr ze tří variant fondů, konzervativní, smíšený a dynamický. Peněžní prostředky účastníků budou umístěny v účastnických fondech a budou in-

vestovány podle různých strategií. Penzijní společnosti budou vyplácet jednorázová vyrovnání a penze na dobu určitou. Doživotní penze budou doménou zejména životních pojišťoven. Penzijní fondy nezaniknou, jen budou mít zákaz od určitého data uzavírat nové smlouvy o penzijním připojištění. Stávajícím účastníkům penzijního připojištění bude umožněno přejít na nový systém. [38][54]

Dále dojde ke krokům, které povedou k větší účasti zaměstnavatelů na penzijním připojištění. Zároveň se zamezí zaměstnavatelům ovlivňovat svoje pracovníky při výběru penzijního fondu. Stát bude motivovat občany k vyšším příspěvkům do penzijního připojištění (jde o zvyšování hranic příspěvku občana pro poskytnutí příspěvku státu a některé daňové výhody) a podnikne kroky, které zvýhodní doživotní penze (opět půjde zejména o daňová zvýhodnění). Kromě atraktivity jde také o zprůhlednění jednotlivých produktů. [38][54][19]

Tabulka 4 Vývoj výše plateb na penzijní připojištění a příspěvků státu [19]

Měsíční platba	Státní příspěvek
100 – 299	0 Kč
300 – 399	50 Kč + 40 % z částky nad 300
400 – 499	90 Kč + 30 % z částky nad 400
500 – 599	120 Kč + 20 % z částky nad 500
600 – 699	140 Kč + 10 % z částky nad 600
700 a více	150 Kč

Druhá etapa reformy na Slovensku proběhla v roce 2005. Bylo zavedeno spoření na důchod. Dříve zaměstnavatel odvedl 18 % z hrubých mezd zaměstnance na účet Sociální pojišťovny, po zavedení této reformy platí, že 9 % odvodů směřuje stále pojišťovně a druhá polovina se připisuje na osobní účet zaměstnance u důchodové správcovské společnosti. Úkolem těchto společností je prostředky vložené na osobních účtech zhodnocovat na kapitálovém trhu. Výše zhodnocení a riziko z něj vyplývající se liší podle toho, do jakého fondu jsou peníze uloženy. Důchodové správcovské společnosti spravují tři druhy fondů, rozdělené podle složení portfolia, takto: [24][35]

- Růstový fond;

- Konzervativní fond;
- Vyvážený fond. [35]

Růstový fond je převážně tvořen akciemi (až 80 %). Je tedy nejrizikovější, ale zároveň slibuje nejvyšší zisky. Podmínkou pro tyto fondy je ziskovost, která musí během dvou let existence vždy převyšovat polovinu průměrného zisku konkurenčních růstových fondů. Občané sem mohou ukládat své prostředky až do hranice 15 let zbývajících do odchodu do důchodu. [35]

Vyvážený fond sestává minimálně z poloviny z dluhopisů nebo vkladů v bankách, zbytek mohou tvořit akcie, ne však více než 50 %. Opět zde platí podmínka dostatečné ziskovosti. Fond během svého fungování nesmí v období dvou let klesnout pod 70 % průměrného zisku konkurenčních fondů. Osoby zde mohou mít uloženy peníze do 7 let, které zbývají do odchodu do důchodu. Poté přecházejí na konzervativní fond. [35]

Konzervativní fond ukládá přijaté prostředky na účty v bankách nebo za ně nakupuje dluhopisy. Průměrný výnos za 2 roky musí být ve výši alespoň 90 % průměrného výnosu ostatních konzervativních fondů. U tohoto fondu bývají peníze uloženy až do odchodu do důchodu. [35]

Uvažuje se také, že dojde ke změnám v pevných hranicích pro přechody mezi fondy. [35]

Momentálně na Slovensku existují tyto důchodové správcovské společnosti:[22]

- Allianz-Slovenská důchodová správcovská společnost;
- DSS Aegon;
- DSS Winterthur;
- DSS ČSOB;
- ING důchodová správcovská společnost;
- VÚB Generali důchodová správcovská společnost. [22]

Podmínkou pro jejich existenci bylo získat základní kapitál ve výši 300 mil Sk, do 18 měsíců získat 50 000 klientů a přitom do určitého data počet svých zákazníků nezveřejnit. Podle zákona platí, že při bankrotu DSS se fond oddělí společností a přejde pod jiného správce. Pokud správcovská společnost poruší zákon a ztratí tak finanční prostředky na jednotlivých účtech, je slovenský stát povinen nahradit částky na těchto účtech v plné výši. Protože se k tomuto zavázal, udržuje velmi přísnou kontrolu nad DSS, především prostřednictvím depozitářů, úřadem pro finanční trh a nezávislým auditorem. [35]

Platí také právo pozůstalých zdědit práva vyplývající z vlastnictví důchodového účtu. Pokud osoba zemře v aktivním věku, pak pozůstalí zdědí zůstatek na účtu. Jestliže osoba zemře v důchodovém věku, bude pozůstalým vyplácen zůstatek účtu zemřelého a budou moci pobírat důchod jak ze svého účtu, tak od státu z prvního pilíře.[35]

3.3 Třetí etapa

V rámci třetí etapy důchodového systému se bude řešit, z jakých zdrojů budou plynout dávky starobního důchodu pro poproduktivní občany. Ti budou mít možnost částečně se vyvázat ze základního důchodového pojištění do spořicího pilíře důchodového systému, tzv. opt – out.[22]

V současnosti se na důchodové pojištění realizované státem odvádí 6,5 % z platu zaměstnance a 21,5 % odvádí za zaměstnance zaměstnavatel. Počítá se s tím, že část peněz, přesněji řečeno 4 % by si každý občan mohl převést k soukromé společnosti za podmínky, že další 2 % by si doplatil sám. Návrh, podle kterého se toto realizuje a který byl vládou přijat v únoru minulého roku, dále předpokládá, že prostředky, které si občan převede do soukromého sektoru, by byly spravovány anonymně. Prakticky by vše mělo fungovat tak, že česká správa sociálního zabezpečení vybere prostředky občanů, kteří jsou účastni na opt – out systému, a ty dále rozešle příslušným fondům. Tyto fondy by peníze zhodnotily na kapitálových trzích a zhodnocení by bylo připsáno ČSSZ, která by jej převedla na účet příslušného občana.[32]

Autoři tohoto projektu vše staví na tom, že půjde o dlouhodobé spoření o délce cca 30 – 40 let. Podle nich nemá krátkodobé spoření v horizontu 5 – 10 let význam. Je však nutné si uvědomit, že během tak dlouhé doby nemůže zůstat cenová hladina stejná a reálná mzda a ceny produktů a služeb se mohou pohybovat v úplně jiných dimenzích. Pojdme si nyní ukázat na příkladu hodnotu peněz při dané inflaci. [32]

Berme v úvahu, že si začneme spořit od letošního roku. Průměrná mzda z roku 2009 činila 23 598 Kč. Dalším předpokladem je, že v opt – out systému můžeme 4 % z 28 %, které bychom jinak přispěli na základní důchodové pojištění, odvést do soukromého fondu v případě, že další 2 % doplatíme ze svého. Ze mzdy bychom si tedy spořili 6 % procent na svůj osobní účet, což se při uvedené mzdě rovná 1 415,88. Za rok bychom na vlastním účtu měli uloženo 16 990,56. Hodnota této částky by se měnila při dané inflaci takto: [32]

Tabulka 5 Vliv inflace na částky určené na penzijní připojištění

roční míra inflace	10	20	30	40
0,02	153 977,26	279 787,89	382 584,33	466 576,51
0,03	146 665,60	254 820,36	334 576,28	393 390,23
0,04	139 756,97	232 671,96	294 444,88	335 513,53

Pro výpočet hodnot použijeme vzorec pro kombinaci krátkodobého a dlouhodobého spoření v polhůtní formě, budeme předpokládat, že částky na účet penzijní společnosti budeme připisovat vždy na konci měsíce.

$$S' = m * x * \left(1 + \frac{m-1}{2m} * i\right) * \frac{(1+i)^n - 1}{i}, \text{ kde [6]}$$

m ... četnost s jakou jsou dané úložky v úrokovém období ukládány;

x ... výše jednotlivých úložek;

i ... úroková sazba;

n ... počet úrokových období. [6]

Jaká by vlastně musela být výnosnost, aby byla ztráta vyvolaná inflací smazána? Aby si prostředky uložené na účtech penzijních společností alespoň uchovaly svou hodnotu, musel by se procentuálně vyjádřený výnos rovnat inflaci. Uvádí se, že aby bylo penzijní připojištění opravdu výhodné, musel by výnos činit 6 %. Příslib takového výnosu je ale spojen s vysokým rizikem. Podmínkou dosažení pro dosažení takových výnosů je pominutí krize, neboť velmi negativně ovlivňuje schopnost současných penzijních fondů peněžní prostředky klientů zhodnocovat.[32]

Třetí etapa respektive pilíř důchodové reformy na Slovensku je založen na stejném základě jako u nás, je dobrovolný. Občané se mohou rozhodnout, zda budou spoléhat na předchozí dva pilíře nebo si budou chtít naspořit sami. Mohou uzavřít smlouvu s libovolnou doplňkovou důchodovou společností a s určitými výhodami spořit na důchod. Výhodami v tomto případě rozumíme státem stanovená zvýhodnění především daňového charakteru.[24]

4 NÁVRH PORTFOLIA FINANČNÍCH PRODUKTŮ PRO ZACHOVÁNÍ ŽIVOTNÍHO STANDARDU

Téměř každý ekonomicky aktivní člověk jistě přemýšlel nad tím, jak si ve stáří zajistit dostatek peněžních prostředků a tím zachování životní úrovně. Je jasné, že spoléhat se na státní důchod v současnosti není nutností. Výše státem vypláceného důchodu není nijak závratná, a pokud bychom pobírali důchod jen z prvního pilíře, určitě bychom pokles životního standardu zaznamenali.

Způsobů, jak dosáhnout dostatečných příjmů, je mnoho. Já se v této kapitole hodlám věnovat především penzijnímu připojištění, kapitálovému a investičnímu životnímu pojištění. Nabídka těchto produktů je na českém trhu poměrně široká. Využívají ji spíše mladší generace, u starší části populace se dá předpokládat, že si již nějaké peníze našetřili a počítají s nimi jako s rezervou na stáří. Uvádí se, že u občana okolo 50 let věku je tato rezerva mezi 300 - 400 tisíci korun. Oblibou této generace i těch starších však je ponechávat peníze buď v hotovosti, nebo na běžných účtech. Bohužel takto vydělané peníze ztrácí vlivem inflace na hodnotě.

Zájem o penzijního připojištění v České republice neustále roste, a to i přes nepříznivé podmínky na finančních a kapitálových trzích. V současnosti využívá možnosti penzijního připojištění na 60 % ekonomicky aktivních Čechů. Za poslední rok evidovaly instituce nabízející penzijní připojištění nárůst klientů o 6 – 7 %. V peněžích tento nárůst můžeme vyjádřit zvýšením prostředků na účtech klientů o necelých 200 miliard korun, což je o 10 % více než minulý rok. Zájem o produkty penzijního připojištění do značné míry ovlivnila finanční krize, ale můžeme předpokládat, že po jejím útlumu bude následovat růst zájemců ještě vyšším tempem. [46]

Obecně o životní pojištění roste zájem. Téměř 30 % lidí jej podle statistických průzkumů využívá jako spořicího nástroje. Jedná se především o osoby nad 55 let věku. S kapitálovým životním pojištěním budu počítat zejména proto, že nabízí garantované zhodnocení prostředků a většina investujících se v dnešní době plně spoléhá na investiční strategie pojišťoven. [45]

Investiční varianta životního pojištění předpokládá, že klient si bude volit investiční strategie sám a většinou mu z tohoto titulu není garantováno žádné zhodnocení. Až v poslední době vzhledem k ekonomické recesi došlo k modifikaci části produktů investičního životního pojištění a tyto začali nabízet garanci výnosu. Obecně vzato množství účastníků na

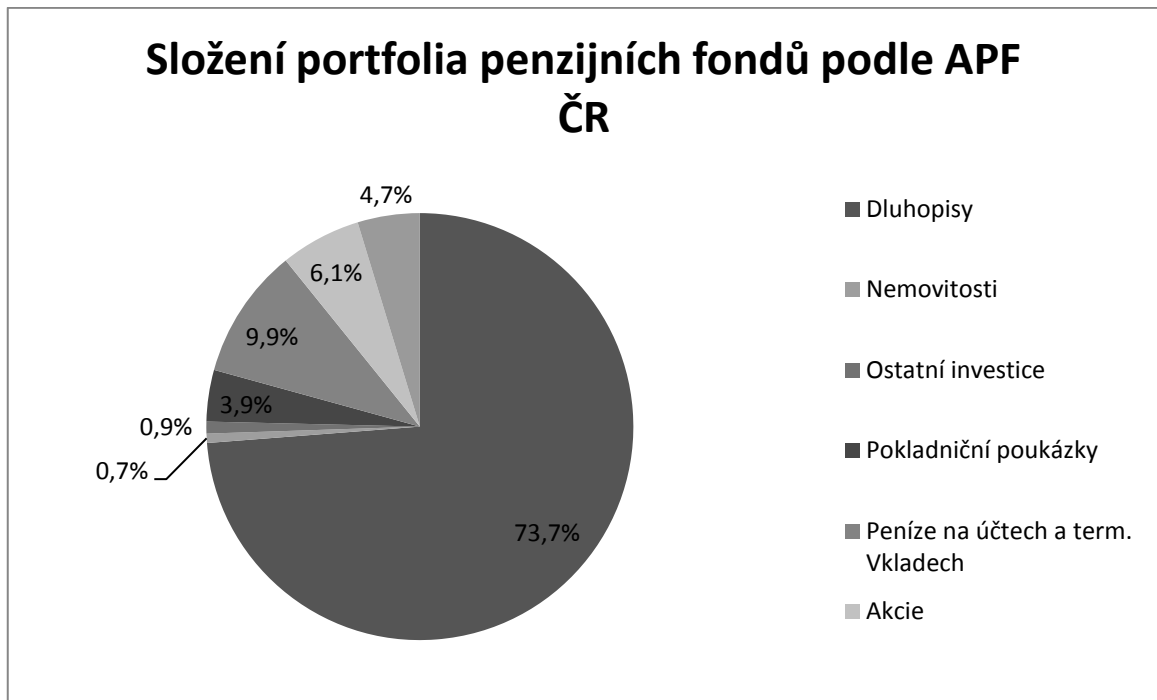
Výsledný průměr vychází 3,08 %. Ve výpočtech použijí přibližný zaokrouhlený výnos 3,00 %.

Další zajímavé srovnání, které s výnosností penzijních fondů úzce souvisí, nám nabízí pohled na složení investic penzijních fondů.

Tabulka 7 Složení portfolia penzijních fondů za rok 2009 [10]

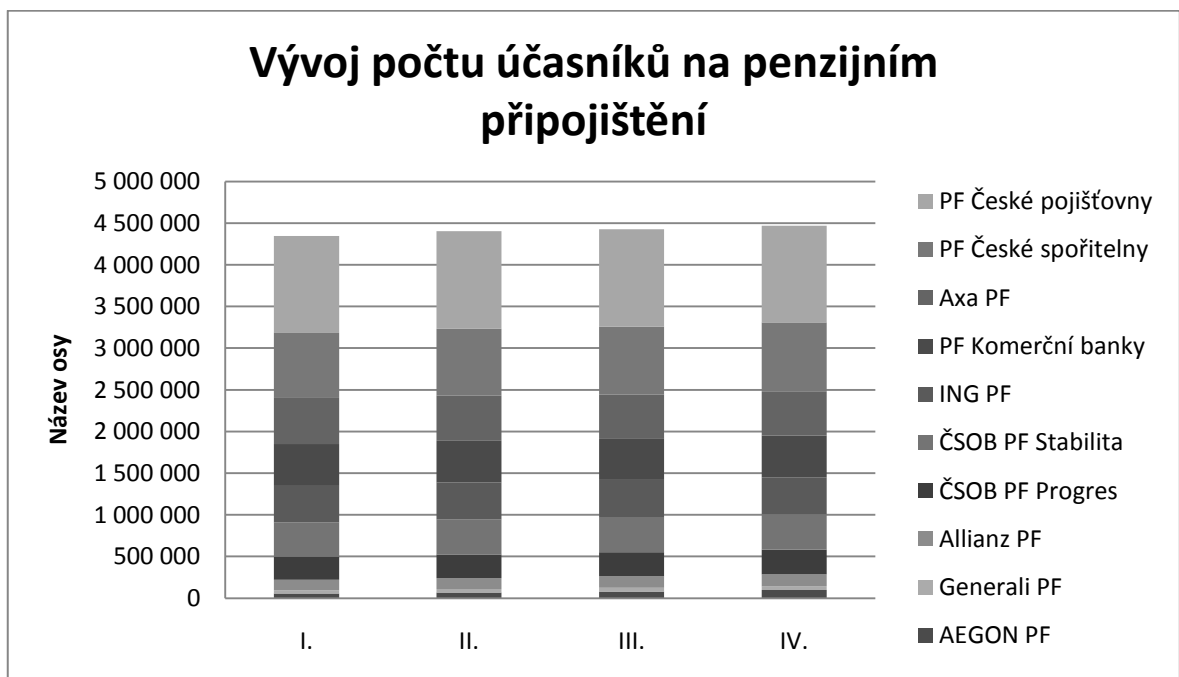
Název PF	Dluhopisy celkem	Pokladniční poukázky	Akcie	Podílové listy	Nemovitosti	Peníze na účtech a termínovaných vkladech	Ostatní
AEGON PF	71,1	7,5	0,0	0,0	0,0	21,4	0,0
Allianz PF	97,8	0,0	0,0	0,0	0,0	2,2	0,0
Axa PF	77,4	0,3	3,3	3,2	5,5	9,8	0,5
ČSOB PF Progres	92,6	0,0	2,9	0,6	0,0	3,7	0,2
ČSOB PF Stabilita	92,3	0,0	1,6	2,2	0,0	3,8	0,2
Generali PF	91,1	0,0	4,4	0,4	0,4	3,8	0,0
ING PF	85,9	5,6	0,0	0,0	0,0	8,6	0,0
PF ČP, a. s.	87,3	0,0	1,6	4,8	0,0	6,1	0,2
PF ČS, a. s.	57,4	2,0	2,6	7,2	0,0	30,8	0,0
PF Komerční banky	87,9	0,0	0,0	1,6	0,0	9,9	0,6

V porovnání s průměrnými procentuálními hodnotami portfolia penzijních fondů uvedených v grafu na další straně je ve většině případů patrná opatrnější investiční strategie. Běžně se podle APF ukládá do dluhopisů kolem 73 %. Toto pravidlo bylo ve většině případů překročeno a u společnosti Allianz tvoří dluhopisy dokonce téměř 100 % všech investic. Jako opatrná nebo bezpečnostní se také může jevit neochota investovat do akcií. Tento instrument finančního trhu je obvykle využíván v rámci investičního portfolia ze 6 %, avšak za poslední rok se akciím některé PF vyhnuly úplně, jiné subjekty je použily minimálně. Výjimku tvoří PF Generali, kde je míra investice do akcií poměrně vysoká. Zajímavé je sledovat výši uložených prostředků na termínovaných vkladech a účtech u bank. Rozdíly u jednotlivých penzijních fondů jsou poměrně vysoké. AXA a KB jsou na úrovni průměru stanoveného APF. Jinak se většina PF od těchto pasivních investic rozhodla upustit. Důvodem může být nízká míra zhodnocení nebo obavy z vývoje situace u bank.

Obrázek 2 Složení portfolia penzijních fondů podle APF [34]

Další charakteristikou, pomocí které můžeme penzijní fondy srovnávat a zároveň pomocí ní můžeme posoudit celkový zájem obyvatelstva o penzijní připojištění, je vývoj počtu účastníků penzijního připojištění. Protože je rok 2009 jedním z nejhorších období pro českou ekonomiku, rozhodl jsem se při sledování vývoje zájmu o penzijní připojištění sledovat právě uplynulý rok.

Obrázek 3 Vývoj počtu účastníků na penzijním připojištění za rok 2009 [10]

Tento graf jen potvrzuje, že negativní dopady ekonomické recese se oblasti penzijního připojištění nějak výrazně nedotkly. Celkově je patrný stabilní nárůst připojištěných. U většiny penzijních fondů také pozitivní. Drobný pokles klientů vykázal penzijní fond ING a České pojišťovny. Docela výrazný pokles zaznamenal penzijní fond AXA, který přišel o zhruba 30 tisíc klientů, což představuje necelých 6 % všech klientů. Naproti tomu největší růst v absolutním vyjádření zaznamenal Aegon PF, kde nárůst činil téměř 17 tisíc nových připojištěných. Relativně vyjádřený tento růst přesáhl 17 %. Další významnější růst zaznamenal ještě PF České spořitelny, kde počet nových klientů přesáhl hranici 17 tisíc, avšak tento přírůstek tvořil jen 2 % z celkového počtu klientů. I přes pokles, který PF České pojišťovny zaznamenal, je Česká pojišťovna největším PF v České republice s více jak 1 160 tisíci klienty. Pro větší transparentnost uvádím čísla charakterizující vývoj počtu klientů penzijního připojištění v následující tabulce.

Tabulka 8 Vývoj počtu účastníků na penzijním připojištění v jednotlivých kvartálech roku 2009 [10]

Název penzijního fondu	Počet aktivních účastníků			
	I.	II.	III.	IV.
AEGON PF	54 184	66 804	80 369	97 283
Allianz PF	126 819	132 986	138 221	143 275
Axa PF	554 122	544 978	532 251	526 744
ČSOB PF Progres	276 227	283 196	289 450	296 921
ČSOB PF Stabilita	413 649	417 974	420 645	424 933
Generali PF	39 069	42 336	45 045	46 168
ING PF	448 292	447 005	444 265	442 259
PF České pojišťovny	1 163 705	1 171 272	1 167 563	1 160 915
PF České spořitelny	778 427	802 603	816 065	833 512
PF Komerční banky	491 942	495 866	494 382	498 168
Celkem	4 346 436	4 405 020	4 428 256	4 470 178

4.2 Modelace portfolií

Budeme předpokládat tři muže, v odlišných věkových kategoriích, kteří se nechtějí spoléhat pouze na důchod vyplácený státem. Kromě těchto důchodů si chtějí nechat vyplácet rentu, která jim má zaručit zachování životního standardu, ve výši 9 000 Kč. Tato částka by jim měla v ideálních podmínkách vydržet 25 let. Zároveň budeme předpokládat, že každý z nich chce využít pro zajištění této částky produkty penzijního připojištění, kapitálového životního pojištění a investičního životního pojištění. Úroková míra zhodnocení

prostředků u kapitálového životního pojištění pro potřeby následujících výpočtů, vychází ze zhodnocení, které nabízejí jednotlivé pojišťovny u svých produktů. Počítejme, že bude na úrovni současné TÚM, tedy 2,4 % p. a. U investičního životního pojištění počítejme s přibližným zhodnocením 7 % p. a., 5% p. a. nebo 3 % p. a. v závislosti na tom, jaké je klient ochoten podstoupit riziko. Platí, že čím vyšší je výnos, tím rizikovější strategii bude muset klient zvolit, aby tohoto vyššího zhodnocení dosáhl. Dále předpokládejme, že během spotřeby, tedy čerpání důchodové renty budou prostředky zhodnocovány úrokovou mírou 2 % p. a.

Přestože je investiční životní pojištění konstruováno tak, aby pojištěný nesl veškeré riziko vyplývající z dané investice sám, existují v současnosti i taková IŽP, u kterých je garantovaný výnos. Tato varianta se začala nabízet zřejmě kvůli snížení obav klientů z investování do IŽP. Ve výpočtech tuto modifikaci IŽP můžeme zhodnotit.

4.2.1 Návrh portfolia pro věk 50 let

Ve věku 50 let tomuto muži chybí do odchodu do důchodu pouze 15 let, což je poměrně krátké období na naspoření částky, která by v penzi zajistila výplatu 9 000 Kč každý měsíc po dobu 25 let. Vzhledem k těmto skutečnostem bude třeba investovat větší částky a podstoupit u investičního životního pojištění větší riziko. Výhodou u této věkové kategorie však je, že obvykle nemá náklady spojené s vyživováním dětí nebo zvýšené náklady na pořízování bydlení, a tudíž nemusí být investování větších částek problémem.

Pro získání výše uvedené renty je za daných podmínek nutné strádat 8 628 Kč. Musíme dosáhnout zhodnocení průměrně 4,1 % p. a. Tohoto zhodnocení dosáhneme při použití penzijního připojištění se zhodnocením 3 % p. a., kapitálového životního pojištění s výnosem 2,4 % p. a. a u investičního pojištění navrhuji použít nejrizikovější strategii s výnosem 7 % p. a. Za těchto podmínek rozložíme částku takto:

Tabulka 9 Rozdělení prostředků pro model „věk 50 let“

Penzijní připojištění	1 500 Kč + 150 Kč
KŽP	4 513 Kč
IŽP	2615 Kč

Takové rozdělení nám nabízí zvýhodnění formou státního příspěvku k penzijnímu připojištění, takže celkově naspořená částka bude ještě vyšší, a daňové zvýhodnění 12 000 Kč pro

penzijní připojištění a 12 000 pro životní pojištění. Může se zdát, že částka 4 513 Kč u KŽP je příliš vysoká. Samozřejmě by klient mohl část prostředků přesunout do investičního životního pojištění a tím, že tento produkt nabízí vyšší zhodnocení, by mohl ušetřit a investovat méně. Avšak tímto krokem by podstupoval mnohem větší riziko. Naším cílem je zajistit klientovi příslušnou výši renty, proto raději investujeme více a nabídneme co nejbezpečnější strategii za daných podmínek.

Tabulka 10 Plán penzijního připojištění „věk 50 let“

Výše měsíčního příspěvku	1 500
Celková výše příspěvku účastníka	270 000
Celková výše státního příspěvku	27 000
Celkem naspořená částka	373 322
Celkový výnos	76 322
Jednorázové vyrovnání	373 322

Následuje plán pro kapitálové životní pojištění. Pro zjednodušení chápeme částku 4 513 Kč jako kapitálovou složku pojistného, tedy pojistné očištěné od rizikové složky pojistného a správních poplatků účtovaných pojišťovnou, tedy jako tu část, kterou zhodnotíme.

Pro zjednodušení neuvádím celkové pojistné. Toto by se dalo vyčíslit pomocí sazebníků, kde je uvedena sazba pojistného pro základní pojistnou částku. Její výše je však jiná pro různý věk pojištěného (sleduje se stupeň rizika spojeného s úmrtností), dobu pojištění i druh produktu. Potom se pomocí matematicko-pojistných vztahů dá vypočítat výše konkrétního pojistného. Sazba samotná je dílem podpůrného softwaru, který pojišťovny používají, a zahrnuje celou řadu nákladů a možných rizik s pojištěním spojených. Jako příklad můžeme uvést:[42]

- fixní náklady,
- požadavky státu ve formě daní,
- riziko možného předčasného ukončení smlouvy,
- podíly na zisku,
- časovou hodnotu peněz a další. [42]

Výsledkem těchto procesů je určit celkovou cenu pojištění, avšak obecně vyjádřit kolik z této ceny tvoří rezervotvorná složka, je velmi obtížné. [42]

Tabulka 11 Plán kapitálového životního pojištění „věk 50 let“

Měsíční kapitálová složka pojistného	4 513
Celková kapitálová složka	812 340
Celkově naspořená částka	974 689
Celkový výnos	162 349

U investičního životního pojištění potřebujeme poměrně vysoké zhodnocení kolem 8 %. Takovou úrokovou míru nabízejí strategie, v nichž převažuje investování na akciových trzích, zbytek portfolia mohou tvořit investice na peněžních trzích nebo do dluhopisů. Například investiční životní pojištění Variace od ČSOB umožňuje program Akciový mix, kde 95 % investice směřuje na akciový trh a zbývajících 5 % je investováno na peněžním trhu. Pojišťovna uvádí zhodnocení prostředků 9 % p. a., vzhledem k současné situaci ale zvolím strážlivější odhad zhodnocení 7 % p. a. Pro srovnání chci uvést ještě jeden konkurenční produkt, investiční životní pojištění Maximum od ČPP, a. s., které nabízí více strategií, dynamickou, vyváženou a konzervativní, které se od sebe liší alokací peněžních prostředků. Tomuto modelovému případu je nejbližší dynamická strategie, jež zahrnuje dílčí portfolia s rozložením investic na minimálně 70 % do akciových fondů a nejvýše 30 % do dluhopisových fondů. Průměrné zhodnocení se zde pohybuje mezi 8 až 10 %.

Rozložení investice v rámci životního pojištění navrhuji z 82 % do akciového fondu a zbývajících 18 % do fondů peněžního trhu. Výnos z těchto fondů se pohybuje mezi 0,5 % p. a. až 1,5 % p. a. Pro následující výpočty zvolím průměrnou hodnotu 1 % p. a.

Dále je potřeba připomenout, že níže uvedená částka placená měsíčně představuje pouze rezervotvornou složku pojistného. Je nižší než pojistné, které by osoba v tomto modelu musela zaplatit, a to o výši rizikové složky a správní poplatky.

Tabulka 12 Plán investičního životního pojištění „věk 50 let“

Měsíční kapitálová složka pojistného	2 615
Z toho v akciových fondech	2 132
Celkem v akciových fondech	383 760
Celkově naspořeno v akciových fondech	720 131
Výnos z akciových fondů	336371
Z toho ve fondech peněžního trhu	483
Celkem ve fondech peněžního trhu	86 940
Celkově naspořeno ve fondech peněžního trhu	93 725
Výnos z fondů peněžního trhu	6 785

Variantu s garantovanou výší zhodnocení u IŽP v tomto případě neuvažujeme, neboť by garantovaný výnos byl příliš nízký a nenaspořili bychom díky němu příslušnou částku, která by nám zajistila rentu v dané výši.

Celkově naspořená suma peněz je dána součtem dílčích úspor získaných z penzijního připojištění, kapitálového životního pojištění a investičního životního pojištění. U tohoto modelového příkladu celková hodnota úspor na stáří činí 2 161 867 Kč, což je o cca 34 000 Kč více než jsme pro zabezpečení požadované renty potřebovali. Důvodem je příspěvek státu 150 Kč měsíčně na penzijní připojištění.

4.2.2 Návrh portfolia pro věk 40 let

Parametry pro tento modelový příklad zůstávají stejné s výjimkou doby odchodu do důchodu, činí 35 let. Protože je delší, umožňuje zvolit jinou strategii spoření a zároveň nevyžaduje tak vysoké měsíční platby na penzijní připojištění ani životní pojištění.

V tomto případě činí částka, kterou budeme muset měsíčně ukládat, abychom si zajistili rentu 9 000 měsíčně na 25 let, 4 481 Kč. Průměrně tuto sumu musíme zhodnotit o 3,5 % p.

a. Peněžní prostředky nyní navrhuji rozdělit takto:

Tabulka 13 Rozdělení prostředků pro model „věk 40 let“

Penzijní připojištění	1 500 Kč + 150 Kč
KŽP	1 605 Kč
IŽP	1 376 Kč

U penzijního připojištění navrhuji opět částku 1 500 Kč, abychom kromě maximálního státního příspěvku dosáhli i 100% možnosti daňového zvýhodnění a mohli od základu daně odečíst maximální možnou částku 12 000 Kč. Zhodnocení zůstává na 3 % p. a.

Tabulka 14 Plán penzijního připojištění „věk 40 let“

Výše měsíčního příspěvku	1 500
Celková výše příspěvku účastníka	450 000
Celková výše státního příspěvku	45 000
Celkem naspořená částka	731 819
Celkový výnos	236 819
Jednorázové vyrovnání	731 819

U kapitálového pojištění představuje částka 1 605 Kč opět jen rezervotvornou složku pojistného. Pojistné samotné by bylo vyšší v závislosti na tom, o jaké výši bychom si sjednali pojistné pro případ smrti, výši nejrůznějších připojištění a poplatcích, které si pojišťovna účtuje. Pojistné, sahající vysoko přes 1 000 Kč, klientovy opět zajistí maximální možný odpočet 12 000 Kč od základu daně.

Zhodnocení opět počítáme na úrovni TÚM, tedy 2,4 % p. a. Tento výnos může být ještě vyšší, a to o připočítaný procentuální podíl na zisku pojišťovny. Například u kapitálového životního pojištění Harmonie uvádí pojišťovna Kooperativa, že tento podíl vždy činil alespoň 1,6 % p. a., čím se celkové zhodnocení kapitálové složky pojistného zvýšilo na minimálně 4,0 % p. a. Nicméně nemáme jistotu, že pojišťovnou zvolené portfolio skutečně takové zhodnocení zajistí, a tak budeme z opatrnosti raději počítat s garantovaným výnosem.

Tabulka 15 Plán kapitálového životního pojištění „věk 40 let“

Měsíční kapitálová složka pojistného	1 605
Celková kapitálová složka	481 500
Celkově naspořená částka	656 568
Celkový výnos	175 068

Vzhledem ke skutečnosti, že délka pojištění u IŽP se prodlužuje a tím je delší i doba spoření, můžeme využít investiční varianty, která není tak riziková a přesto nám bezpečně zajistí požadovanou výši renty. Kvůli nižší rizikovosti je samozřejmě nutné počítat s nižším zhodnocením prostředků, v tomto případě budu uvažovat průměrné zhodnocení 5 % p. a. výnos u akciového fondu zůstává na 8 % p. a., výnos fondů peněžního trhu budu opět předpokládat 1 % p. a. a zhodnocení dluhopisových fondů se v závislosti na složení portfolia pohybuje mezi 2 – 3 % p. a. Zde a v dalším modelovém příkladu budou používány dolní hranici tohoto intervalu, tedy 2 % p. a.

U tohoto modelového příkladu zvolím vyváženou strategii investování charakteristickou rozdělením kapitálové složky pojistného do tří částí. První část bude opět tvořit portfolio akciových fondů, kam tentokrát navrhuji umístit 40 % rezervotvorné složky. Druhou část, tj. 45 %, investujeme do dluhopisových fondů. Zbývajících 15 % investujeme do fondů peněžního trhu.

Z praxe se tomuto rozdělení prostředků blíží například Chráněný investiční program od ČSOB, který navrhuje rozdělení investice takto: 35 % na akciových trzích, 45 % do dluhopisů a 20 % do nástrojů peněžního trhu. Podobnou strategii nabízí také pojišťovna Amcico, kde rozložení investice u vyvážené strategie následující: 40 % akcie regionální a globální, 50 % dluhopisy a 10 % tvoří hotovost. Zhodnocení u této strategie předpokládá pojišťovna 6 %.

Dalším předpokladem bude minimální zaměření na pojistnou ochranu klienta. Jednotlivá investiční pojištění se liší výší pojistného spotřebovávaného na pojistnou ochranu. Například IŽP Vital invest od pojišťovny Komerční banky nabízí čtyři varianty tohoto produktu. První varianta je spořicí, kde na krytí rizika spotřebováváme 0 % z částky pojistného, druhá základní varianta předpokládá 2,5 % na krytí rizik, třetí klasická varianta 7,5 % a poslední čtvrtá ochranná varianta počítá s 22,5 % na krytí rizik. Předpokládejme tedy, že 0

% z pojistného jde na krytí rizik. Celkové pojistné bude vyšší pouze o správní poplatky účtované pojišťovnou.

Tabulka 16 Plán investičního životního pojištění „věk 40 let“

Měsíční kapitálová složka pojistného	1 376
Z toho v akciových fondech	543
Celkem v akciových fondech	162 900
Celkově naspořeno v akciových fondech	493 825
Výnos z akciových fondů	330 925
Z toho v dluhopisových fondech	606
Celkem v dluhopisových fondech	181 800
Celkově naspořeno v dluhopisových fondech	235 059
Výnos z dluhopisových fondů	53 259
Z toho ve fondech peněžního trhu	227
Celkem ve fondech peněžního trhu	68 100
Celkově naspořeno ve fondech peněžního trhu	77 287
Výnos z fondů peněžního trhu	9 187

Celkově jsme v tomto modelovém příkladu naspořili 2 194 559 Kč. Tato částka převyšuje potřebnou sumu peněz, které by zabezpečili měsíční rentu 9 000 Kč o téměř 70 tisíc Kč. Zároveň jsme naspořili o více než 30 tisíc Kč více než v předchozím případě. Důvodem je opět státní příspěvek, který se zhodnocoval delší dobu.

4.2.3 Návrh portfolia pro věk 30 let

Muži ve věku 30 let zbývá do odchodu do důchodu 35 let, což je relativně dlouhá doba proto, aby naspořil dostatek peněžních prostředků na zajištění ve stáří. S prodlužující se dobou můžeme opět snížit částky, které stíráme. Na druhou stranu lidé v této věkové skupině zakládají rodiny nebo už rodiny mají a chtějí tyto rodiny zajistit pro případy nešťastných událostí. Částka celkového pojistného by tedy mohla být vyšší než v předchozích

případech z titulu sjednání vyšších pojistných částek pro případ smrti a nejrůznějších připojištění.

Abychom v tomto modelovém příkladu dosáhli částky, která zabezpečí rentu ve výši 9 000 Kč, musíme pravidelně každý měsíc strádat 3 010 Kč, která musí být zhodnocena 2,8 % p. a. Tohoto zhodnocení dosáhneme kombinací penzijního připojištění o výnosnosti 3 % p. a., KŽP s výnosem 2,4 % p. a. a IŽP s výnosem přibližně 3 % p. a. Za daných podmínek navrhuji rozložit portfolio takto:

Tabulka 17 Rozdělení prostředků pro model „věk 30 let“

Penzijní připojištění	1 500 Kč + 150 Kč
KŽP	1053 Kč
IŽP	457 Kč

Na penzijní připojištění opět budeme přispívat částku, která zajistí maximální daňové zvýhodnění a nejvyšší možný státní příspěvek.

Tabulka 18 Plán penzijního připojištění „věk 30 let“

Výše měsíčního příspěvku	1 500
Celková výše příspěvku účastníka	630 000
Celková výše státního příspěvku	63 000
Celkem naspořená částka	1 213 610
Celkový výnos	520 610
Jednorázové vyrovnání	1 213 610

Výše částky investované do kapitálového životního pojištění ukazuje stejně jako v minulých případech na neochotu podstupovat rizika, která je pro méně znalé investory typická. Cílem této strategie je opět dodat pocit jistoty a zabezpečit částku, ze které bude důchodová renta s co nejmenším rizikem.

Tabulka 19 Plán kapitálového životního pojištění „věk 30 let“

Měsíční kapitálová složka pojistného	1053
Celková kapitálová složka	442 260
Celkově naspořená částka	688 518
Celkový výnos	246 258

Z důvodu dlouhodobosti IŽP nepotřebujeme vysoké zhodnocení kapitálové složky pojistného. Nižší výnos nám za delší období zajistí tutéž potřebnou částku jako rizikovější varianta v kratším časovém úseku, a to bez vyššího kolísání investice a možnosti ztrát.

Navrhují použít konzervativní strategii, kde budou převládat investice do dluhopisových fondů a fondů peněžního trhu. Rozložení investic bude následující, 10 % kapitálové hodnoty umístíme do akciových fondů, 50 % do dluhopisů a zbývajících 40 % investujeme do fondů peněžního trhu. Srovnatelné strategie z pohledu rozmístění prostředků nabízí například pojišťovna Komerční banky v rámci svého konzervativního fondu, kde do akciových fondů vložíme 3 % z investice, do dluhopisů umístíme 55 %, přičemž většina, tj. 40 %, představuje státní dluhopisy, a 42 % investujeme do nástrojů peněžního trhu, zde se jedná zejména o státní pokladniční poukázky. Druhým srovnatelným přístupem je konzervativní strategie pojišťovny Wüstenrot. Ta v rámci konzervativní strategie kombinuje dvě portfolia, 75 % tvoří dluhopisový fond a 25 % smíšený. Dluhopisový fond je tvořen dluhopisy a nástroji peněžního trhu. V případě smíšeného fondu se portfolio rozrůstá o akcie. Ve výsledku portfolio konzervativní strategie sestává ze 74 % dluhopisů, 14 % nástrojů peněžních trhů a 12 % akcií.

Tabulka 20 Plán investičního životního pojištění „věk 30 let“

Měsíční kapitálová složka pojistného	457
Z toho v akciových fondech	51
Celkem v akciových fondech	21 420
Celkově naspořeno v akciových fondech	109 325
Výnos z akciových fondů	87 905
Z toho v dluhopisových fondech	229
Celkem v dluhopisových fondech	96 180
Celkově naspořeno v dluhopisových fondech	138 644
Výnos z dluhopisových fondů	42 464
Z toho ve fondech peněžního trhu	177
Celkem ve fondech peněžního trhu	74 340
Celkově naspořeno ve fondech peněžního trhu	88 892
Výnos z fondů peněžního trhu	14 552

Celkově jsme naspořili 2 238 989 Kč. Částka je o zhruba 44 tisíc Kč vyšší než v modelovém příkladu pro věk 40 let. Ukazuje se tak, že dlouhodobější strádání prostředků tolik nezatěžuje rozpočty osob respektive rodin a bez velkého rizika umožní naspořit dostatečné částky pro zajištění se na stáří.

Varianta portfolia s garantovaným zhodnocením u investičního životního pojištění

Na závěr tohoto modelového příkladu bych chtěl ještě ukázat variantu, v níž budu počítat s garantovaným výnosem u investičního životního pojištění. Ačkoliv se v teorii uvádí, že u investičního životního pojištění žádné garantované zhodnocení neexistuje, neboť si pojištěný volí investiční strategii sám, praxe se začíná měnit. Pojišťovna AXA nabízí produkt Comfort Plus, jedná se o IŽP s garancí výnosu 2,4 %. Princip IŽP zůstává stejný, klient investuje své prostředky podle jím vybrané strategie. Jestliže se ukáže, že výnosnost jednotlivých fondů v jeho portfoliu je příliš nízká a nedosáhne ani na výnos 2,4 %, pak je kli-

entovi připsán tento garantovaný výnos. Jestliže je situace na trzích dobrá a výnos je vyšší než garantované zhodnocení, pak má pojištěný samozřejmě nárok na připsání dosaženého výnosu. Důvodem pro tento krok je zřejmě snaha pojišťovny o zvýšení atraktivity svých produktů, snížit obavy lidí z investování a získat tak větší počet klientů.

Opět budeme počítat s částkou 3 010 Kč, kterou je třeba během 35 let ukládat, abychom zajistili příslušnou rentu. Rovněž zhodnocení u penzijního připojištění a KŽP bude stejné. Změnou je pouze zhodnocení 2,4 % p. a. u IŽP. Za těchto podmínek navrhuji rozdělit peněžní prostředky tímto způsobem:

Tabulka 21 Rozdělení prostředků pro model „věk 30 let“

Penzijní připojištění	1 500 Kč + 150 Kč
KŽP	500 Kč
IŽP	1 010Kč

Cílem tohoto rozdělení je získat maximální daňové zvýhodnění, tzn. 12 000 Kč z penzijního připojištění i životního pojištění. Zároveň jde o umístění většiny prostředků do nejvýnosnější složky.

Tabulka 22 Plán penzijního připojištění „věk 30 let“

Výše měsíčního příspěvku	1 500
Celková výše příspěvku účastníka	630 000
Celková výše státního příspěvku	63 000
Celkem naspořená částka	1 213 610
Celkový výnos	520 610
Jednorázové vyrovnání	1 213 610

Částka 1 500 Kč však není nejnížší možná pro to, abychom naspořili potřebnou částku. Minimálně bychom mohli do penzijního fondu vkládat 606 Kč měsíčně i tak bychom zajistili částku potřebnou pro zajištění 9 000 Kč renty.

Pro kapitálové životní pojištění platí stále stejné podmínky, tedy zhodnocení na úrovni TÚM a předpoklad, že jde pouze o kapitálovou složku.

Tabulka 23 Plán kapitálového životního pojištění „věk 30 let“

Měsíční kapitálová složka pojistného	500
Celková kapitálová složka	210 000
Celkově naspořená částka	326 932
Celkový výnos	116 932

U investičního životního pojištění budeme uvažovat špatné podmínky na trzích, tedy nízkou výnosnost fondů. Tehdy nastává situaci, kdy nám bude připsaný garantovaný výnos.

Tabulka 24 Plán investičního životního pojištění „věk 30 let

Měsíční kapitálová složka pojistného	1 010
Celková kapitálová složka	424 200
Celkově naspořená částka	660 402
Celkový výnos	341 726

Celkově naspořená částka touto strategií činí 2 200 944 Kč. Opět jsme dosáhli částky vyšší než té, která zabezpečí rentu 9 000.

4.3 Závěrečná doporučení

Vzhledem k současnému stavu důchodového systému i průběhu důchodové reformy nelze podceňovat dlouhodobé spoření jako nástroj finančního zajištění na stáří. Změny, ke kterým v současném důchodovém systému dochází, mají a budou mít za následek prodloužení doby, po kterou budou ekonomicky aktivní přispívat ze svých mezd na důchodové pojištění, a posouvání začátku vybírání důchodových dávek. Je zde i jasně patrná motivace pro penzisty pracovat déle. Pokud tak učiní kromě důchodu, budou pobírat mzdu a odměnou za práci jim dále bude navyšování výpočtového základu důchodu o jistá procenta. Toto procentní zvýšení však z pohledu jednotlivce nebude nijak dramatické a o zachování životního standardu zde nemůže být řeč. Výraznou změnou k lepšímu bylo rozhodnutí ústavního soudu o zrušení hranic pro redukci osobního vyměřovacího základu. Tento krok znamená větší spravedlnost při výpočtu důchodů pro osoby s nadprůměrnými příjmy. Pro tyto osoby rozhodnutí ústavního soudu znamená výrazné zvýšení výpočtového základu a tím i dávek

starobního důchodu. Pro stát to ovšem představuje ohromný nárůst výdajů. Jedná se o částky, které ohrožují dlouhodobou udržitelnost důchodového systému. Stát již nyní dal jasně najevo, že takové zvýšení není schopen finančně zvládnout. Bude se připravovat nový systém výpočtu důchodových dávek.

Samostatné spoření na důchod je nutnost, ke které bude občany České republiky v následujících letech motivovat i stát. Příkladem této motivace jsou opatření v druhé a třetí etapě důchodové reformy. Stát zvyšuje hranici pro poskytnutí státního příspěvku na penzijní připojištění a ve třetí etapě nabídne lidem možnost převést část prostředků placených v rámci pojištění na sociální zabezpečení státu do soukromé společnosti, u níž mají šanci si naspořit víc.

Existuje řada společností, u kterých lidé mohou své prostředky zhodnocovat. Já v rámci své bakalářské práce navrhuji instituce penzijního připojištění a životního pojištění. Druhé v pořadí kromě možnosti strádat si peněžní prostředky nabízejí pojistnou ochranu. Protože jsou tyto produkty primárně určeny pro pojištění, jsou jako investiční nástroje velmi drahé. Avšak pokud je naším cílem kromě spoření i pojistná ochrana například z důvodu zajištění rodiny nebo jiných blízkých osob, je pro nás životní pojištění to pravé. Mnou navrhovaná portfolia jsou tedy určena právě těmto osobám. Penzijní připojištění je součástí mého portfolia zejména proto, že nabízí státní podporu, která významně zvyšuje výnos. Nejkratší doba spoření byla 15 let, státní příspěvek penzijního připojištění zvýšil celkový výnos o 34 tisíc Kč, pro spoření v délce 25 let to bylo 67 tisíc a u spoření 35 let dokonce 111 tisíc. Jedná se o podstatné částky, které by nám u jiných produktů těžko někdo nabídl.

Dále doporučuji rozložení částek tak, abychom jak z penzijního připojištění, tak z životního pojištění mohli získat maximální daňové zvýhodnění. Pokud dosáhneme výše příspěvků 18 tisíc u penzijního připojištění a 12 tisíc u životního pojištění, můžeme si od základu daně odečíst 24 tisíc korun. Tato částka sice nemusí znamenat významné snížení daňové povinnosti, a pokud ano, ztratí se tato částka ve spotřebě (nebude součástí finančních prostředků pro zajištění se na důchodový věk), avšak je to další zvýhodnění, které ostatní produkty prostřednictvím, kterých bychom se mohli zajistit na stáří, nenabízejí.

Poslední doporučení, které z mé práce vyplývá je spořit dlouhodobě. Všechna tři portfolia v mé práci jsou konstruována, tak aby bylo dosaženo minimální potřebné částky, která zajistí výplatu příslušné renty po stanovenou dobu. Výše úložky se s délkou spoření snižuje a jde o podstatné snižování. Při relativně krátkém spoření, tj. 15 let před odchodem do důchodu, je výše úložky 8 628 Kč. Pokud spoříme o 10 let déle, sníží se úložka o téměř 50 %

na 4 481 Kč. A jestliže spoříme na důchod 35 let, sníží se částka, kterou musíme pravidelně ukládat o 65 % na 3 010 Kč. Přitom výnos se využitím penzijního připojištění neustále zvyšuje. Z toho je patrné, že dlouhodobé spoření tolik nezatěžuje rozpočet jednotlivce nebo rodiny, a tak zůstává dostatek prostředků na uspokojení nejrůznějších ostatních potřeb. Druhé plus dlouhodobého spoření je nízká míra rizika. Pokud jsme konzervativní investor, který příliš nerozumí zákonitostem trhů, může pro nás mít investování v horizontu 15 let do akciových fondů v rámci investičního životního pojištění fatální následky. V důsledku špatně sestaveného příliš rizikového portfolia můžeme přijít o své prostředky a ze zajištění na stáří nebude nic. S delší dobou spoření stačí nižší výnos, s nižším výnosem je spjato i nižší riziko. V praxi to znamená, že podíl relativně rizikových investic do akcií v našem portfoliu klesne. Portfolio se stane vyrovnanějším a zajistí nám částku nutnou pro výplatu renty s větší jistotou. Toto je případ spoření v horizontu 25 až 35 let.

ZÁVĚR

V současné době stojíme v období reform, které mají za cíl učinit důchodový systém u nás dlouhodobě finančně udržitelný. Důvodem pro tyto reformy je především stárnutí populace a nízká porodnost. Tyto faktory neblaze ovlivňují schopnost státu přerozdělovat zdroje a tak dávky starobního důchodu vyplácet.

Od 1. ledna tohoto roku jsou účinná opatření první etapy důchodové reformy. Zásadní je především prodlužování věkové hranice pro odchod do důchodu, která se má zvyšovat až na hranici 65 let u mužů i žen. Dalším krokem je prodloužení doby pojištění pro nárok na starobní důchod. Z původních 25 let se tato doba bude postupně prodlužovat až v roce 2018 a dále dosáhne úrovně 35 let. Doba studia se po dosažení 18 let přestává počítat do náhradní doby pojištění. Další změnou je i vyšší snížení výpočtového základu pro starobní důchod, pokud odejdeme do důchodu předčasně, a to o více než dva roky dříve. Jasně zde vidíme snahu motivovat občany k tomu, aby vydrželi v pracovním poměru co nejdéle, pokud to pro ně není možné z jakéhokoliv důvodu až do věku, který je opravňuje k odchodu do důchodu. Pozitivní změnou z pohledu občana je jistě zvýhodnění výdělečné činnosti. Tato změna umožňuje zvyšování výpočtového základu pro starobní důchod, jestliže pracujeme i v důchodovém věku. Zvyšování výpočtového základu je závislé na tom, zda se rozhodneme pobírat starobní důchod v plné nebo poloviční výši. Jestliže bereme důchod v plné výši, máme nárok na zvýšení o 0,4 % ročně. Při pobírání důchodu v poloviční výši se nám výpočtový základ zvýší o 1,5 % za 180 dnů. S ohledem na státní rozpočet s tímto krokem příliš nesouhlasím. Bavíme se o finanční udržitelnosti důchodového systému. Nabízíme sice spravedlivější variantu, avšak zvyšování výdajů ohrožuje dlouhodobou udržitelnost. Důležité bylo také rozhodnutí ústavního soudu z dubna tohoto roku, které zrušilo hranice pro redukci osobního vyměřovacího základu. Je to opět pozitivní krok z pohledu občanů, zejména těch, kteří dosahovali nadprůměrných příjmů. Toto rozhodnutí vede k zajištění spravedlnosti při vyplácení důchodů. Nutné je ale říci, že tato změna povede k významnému zvýšení výdajů státního rozpočtu na důchody. Jde o částku kolem 25 mld., která opět ohrožuje udržitelnost důchodového systému, a to tak, že bude nutné, aby nová vláda vypracovala a schválila nový způsob výpočtu důchodu.

Ve druhé etapě budou realizovány další změny týkající se základního důchodu. Jde zejména o zavedení plateb státu za náhradní dobu pojištění a vytvoření tzv. důchodového fondu, kde mají být kumulovány finanční rezervy pro důchodovou reformu. Dále se změny v druhé etapě důchodové reformy dotknou penzijního připojištění. To bude doménou nově

vzniklých penzijních společností. Ty umožní na rozdíl od současných institucí penzijního připojištění oddělení majetku penzijního fondu od majetku klienta a budou nabízet různé strategie. Vzniknou fondy konzervativní, smíšené a dynamické. Zvýší se také hranice pro poskytnutí státního příspěvku na penzijní připojištění. Nově by se měl státní příspěvek poskytovat až od 300 korunového příspěvku účastníka. Stát tímto motivuje občany k odpovědnějšímu přístupu zajištění se na stáří. Platí, že čím víc si naspoříme, tím lépe se budeme mít. Jednoznačnou motivací pro to je zvýšení hranice pro poskytnutí státního příspěvku.

V rámci třetí etapy důchodového systému půjde o to určit si, z jakých zdrojů nám bude vyplácena penze. Lidé, kteří se nebudou chtít spolehnout jen na státem vyplácený starobní důchod, se budou moci částečně vyvázat do spořicího pilíře důchodového systému, jde o tzv. opt-out. Půjde o dlouhodobé spoření v horizontu 30 – 40 let. K soukromé společnosti si můžeme převést 4 % z 28 %, které v současnosti odvádíme v rámci pojištění na sociální zabezpečení, jestliže si ještě 2 % doplatíme sami. Stát tak občanům dává možnost naspořit si samostatně a v případě zvolení výhodné strategie investování i více peněžní prostředků na stáří.

Při realizaci druhé a třetí etapy důchodové reformy pro nás může být vodítkem důchodová reforma na Slovensku, kde již byla realizována.

Zajištění dlouhodobé udržitelnosti důchodového systému se opírá o samostatné spoření občanů na důchod. V závěrečné části své práce jsem chtěl ukázat, jaký má vliv délka spoření na střádání prostředků s cílem zachovat si v penzi životní úroveň. Je jasné, že čím delší dobu spoříme, tím vyšší výnos budeme potřebovat. S vyšším výnosem však stoupá riziko a možnost ztráty.

S ohledem na tuto skutečnost považuji za nutné, aby došlo k osvětě především u mladých lidí a zvýšil se u nich zájem o to, začít spořit na důchod již raném věku. Vždyť částka, kterou by museli spořit ve 30 letech, představuje asi třetinu toho, co by bylo nutné ukládat o 20 let později. Navíc se s dřívějším spořením výrazně zvyšuje bezpečnost investice.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

- [1] CIPRA, Tomáš. Pojistná matematika: teorie a praxe. 1. vyd. Praha: Ekopress, 1999. 398 s. ISBN 80-86119-17-3.
- [2] DAŇHEL, Jaroslav, et al. Pojistná teorie. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2005. 332 s. ISBN 80-86419-84-3.
- [3] DUCHÁČKOVÁ, Eva. Principy pojištění a pojišťovnictví. 2. aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2005. 178 s. ISBN 80-86119-92-0.
- [4] KAMENÍKOVÁ, Blanka, POLÁCH, Jiří, KRÁL, Miloš. Bankovníctví a pojišťovnictví: Studijní pomůcka pro distanční studium. 1. vyd. Zlín: Universita Tomáše Bati ve Zlíně, 2008. 160 s. ISBN 978-80-7318-655-5.
- [5] KREBS, Vojtěch, et al. *Sociální politika*. 4. přepracované a aktualizované vyd. Praha: ASPI, 2007. 504 s. ISBN 978-80-7357-276-1.
- [6] NOVÁK, Tomáš; PALIČKA, Stanislav. *Sbírka příkladů z finanční matematiky*. Zlín : Universita Tomáše Bati ve Zlíně, 2008. 80 s. ISBN 978-80-7318-678-4.
- [7] ŠULC, Jaroslav. Penzijní připojištění. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2004. 196 s. ISBN 80-247-0772-1.

Elektronické zdroje:

- [8] *Aktuálně.cz* [online]. 1999-2010 [cit. 2010-03-12]. Reforma na Slovensku. Povedla se?. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/finance/prilohy/duchodove-pojisteni/clanek.phtml?id=486633>>.
- [9] *Aktuálně.cz* [online]. 15.8.2007 [cit. 2010-03-11]. Reforma na Slovensku.Povedla se?. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/finance/prilohy/duchodove-pojisteni/clanek.phtml?id=486633>>.
- [10] *Apfcr.cz* [online]. 2009 [cit. 2010-05-06]. Ekonomické ukazatele penzijních fondů APF ČR za rok 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.apfcr.cz/cs/vybrane-ekonomicke-ukazatele/ekonomicke-ukazatele-penzijnich-fondu-apf-cr-za-rok-2009.html>>.
- [11] *Asociace penzijních fondů ČR - Finance.cz* [online]. c2000-2010 [cit. 2010-02-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/ekonomika/seznamy/asociace/apfcr/>>. ISSN 1213-4325.

- [12] BUKAČ, Petr. *Může zkrachovat penzijní fond?* - *Měsíc.cz* [online]. c1998-2010 [cit. 2010-02-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/muze-zkrachovat-penzijni-fond/>>. ISSN 1213-4414.
- [13] *BusinessInfo.cz* [online]. 197-2010 [cit. 2010-03-16]. Změny v důchodovém pojištění od 1. ledna 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pojisteni-investovani/zmeny-v-duchodovem-pojisteni-leden-2010/1000466/55334/>>.
- [14] *Cssz.cz* [online]. 1990-2010 [cit. 2010-05-04]. ČSSZ - Výpočet a výplata důchodu. Dostupné z WWW: <<http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/vypocet-a-vyplata-duchodu/vypocet-a-vyplata-duchodu.htm>>.
- [15] *Finance.cz* [online]. 2000-2010 [cit. 2010-03-11]. Důchodová reforma - Parametrické změny. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-penze/informace/postup-duchodove-reformy/parametricke-zmeny/>>. ISSN 1213-4325.
- [16] *Finance.cz* [online]. 2000-2010 [cit. 2010-03-11]. Zvýšení důchodového věku a doba pojištění. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-penze/informace/postup-duchodove-reformy/zvyseni-duchodoveho-veku/>>. ISSN 1213-4325.
- [17] *Finance.cz* [online]. 2000-2010 [cit. 2010-03-12]. Souběh důchodu a výdělečné činnosti. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-penze/informace/postup-duchodove-reformy/prace-a-duchod/>>. ISSN 1213-4325.
- [18] *Finance.cz* [online]. 2000-2010 [cit. 2010-03-12]. Reforma důchodů - třístupňová invalidita. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-penze/informace/postup-duchodove-reformy/tristupnova-invalidita/>>. ISSN 1213-4325.
- [19] *Finance.cz* [online]. 2000-2010 [cit. 2010-03-16]. Důchodová reforma - zaměření na soukromé financování. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-penze/informace/postup-duchodove-reformy/soukrome-duchody/>>. ISSN 1213-4325.
- [20] *Finance.cz* [online]. 2000-2010 [cit. 2010-05-04]. Důchodová reforma - Diversifikace zdrojů pro příjmy ve stáří. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-penze/informace/postup-duchodove-reformy/volba-zdroju-duchodu/>>. ISSN 1213-4325.

- [21] *Finance.cz* [online]. 12. 2. 2010 [cit. 2010-05-05]. Síkora: Lidé nesprávně chápou hlavní principy životního pojištění. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/252077-sikora-lide-nespravne-chapou-hlavni-principy-zivotniho-pojisteni/>>.
- [22] *Financne-poradenstvo.sk* [online]. 2010 [cit. 2010-03-17]. Dôchodkové správcovské spoločnosti - DSSky, zoznam dôchodkových správcovských spoločností. Dostupné z WWW: <<http://www.financne-poradenstvo.sk/dss-zoznam.php>>.
- [23] *Financování důchodového systému - Finance.cz* [online]. c2000-2010 [cit. 2010-02-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-penze/informace/duchodovy-system/zpusoby-financovani/>>. ISSN 1213-4325.
- [24] *Finančník.sk* [online]. 2004 [cit. 2010-03-17]. Popis dôchodkových pilierov. Dostupné z WWW: <<http://www.financnik.sk/financie.php?did=210>>.
- [25] *Chci zrušit životní pojistku - iDNES.cz* [online]. c1999-2010 [cit. 2010-02-11]. Dostupný z WWW: <http://finance.idnes.cz/chci-zrusit-zivotni-pojistku-dkc-/poj.asp?c=A090515_163258_poj_fib>.
- [26] CHVÁTAL, Dalibor. *Životní pojištění plné mýtů - Měsíc.cz* [online]. 1998-2010 [cit. 2010-01-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/zivotni-pojisteni-plne-mytu/>>. ISSN 1213-4414.
- [27] *Investujeme.cz* [online]. 2006-2010 [cit. 2010-05-04]. MPSV se zabývá nálezem Ústavního soudu k důchodům. Dostupné z WWW: <<http://www.investujeme.cz/kratke-zpravy/mpsv-se-zabyva-nalezem-ustavniho-soudu-k- Duchodum/>>.
- [28] *Investujeme.cz* [online]. 2006-2010 [cit. 2010-05-04]. Ústavní soud rozhodl, že systém stanovování důchodů odporuje ústavě. Dostupné z WWW: <<http://www.investujeme.cz/kratke-zpravy/ustavni-soud-rozhodl-ze-system-stanovovani- Duchodu-odporuje-ustave/>>.
- [29] *Investujeme.cz* [online]. 2006-2010 [cit. 2010-05-04]. Jak se liší důchody dle příjmu ve světě?. Dostupné z WWW: <<http://www.investujeme.cz/clanky/jak-se-lisi- Duchody-dle-prijmu-ve-svete/>>.
- [30] *Investujeme.cz* [online]. 2006-2010 [cit. 2010-05-05]. Výnosy penzijních fondů: za posledních pět let v mínusu. Dostupné z WWW: <<http://www.investujeme.cz/clanky/vynosy-penzijnich-fondu-za-poslednich-pet-let-v-minusu/>>.

- [31] *Kapitálové životní pojištění - Finance.cz* [online]. c2000-2010 [cit. 2010-02-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/pojisteni/informace/zivotni/kapitalove/>>. ISSN 1213-4325.
- [32] KOKEŠ, Jaroslav. *Investujeme.cz* [online]. 2. 9.2009 [cit. 2010-05-03]. Důchodová reforma: Opt-out a jeho nevýhody - Penze. Dostupné z WWW: <<http://www.investujeme.cz/clanky/duchodova-reforma-opt-out-a-jeho-nevyhody/>>.
- [33] *Kurzy.cz* [online]. 2000-2010 [cit. 2010-05-05]. Penzijní připojištění, penzijní fondy. Dostupné z WWW: <<http://www.kurzy.cz/penzijni-pripojisteni/>>.
- [34] MACURA, Marek. *Penzijní připojištění: Pro většinu ne... pro koho ano? - Penze - Investujeme.cz* [online]. c2006-2009 [cit. 2010-02-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.investujeme.cz/clanky/penzijni-pripojisteni-pro-vetsinu-ne-pro-koho-ano/>>. ISSN 1802-5900.
- [35] *Měsíc.cz* [online]. 1998-2010 [cit. 2010-03-17]. Důchodová reforma na Slovensku - inspirace pro ČR. Dostupné z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/duchodova-reforma-na-slovensku-inspirace-pro-cr/>>.
- [36] *Ministerstvo financí České republiky : Zákon č. 42/1994 Sb.* [online]. c2005 [cit. 2010-01-29]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/penzijni_pripojisteni_7741.html>.
- [37] *MPSV.CZ : Starobní důchody* [online]. 2010 [cit. 2010-02-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/618>>.
- [38] *Mpsv.cz* [online]. 8. 11. 2007 [cit. 2010-03-16]. Druhá a třetí etapa. Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4783>>.
- [39] *Openiazoch.sk* [online]. 2000-2010 [cit. 2010-03-12]. Odchod do důchodku. Dostupné z WWW: <http://openiazoch.zoznam.sk/produkty/ds/odchod_do_dochodku.asp#label4>.
- [40] *Peníze.cz - Jak si sjednat optimální úrazové pojištění* [online]. c2000-2010 [cit. 2010-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.penize.cz/42738-jak-si-sjednat-optimalni-urazove-pojisteni>>. ISSN 1213-2217.
- [41] *Peníze.cz - Jaký bude můj podíl na zisku pojišťovny* [online]. c200-2010 [cit. 2010-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.penize.cz/17299-jaky-bude-muj-podil-na-zisku-pojistovny>>. ISSN 1213-2217.

- [42] *Peníze.cz* [online]. 2000-2010 [cit. 2010-05-11]. Jak se určí cena KŽP. Dostupné z WWW: <<http://www.penize.cz/17300-jak-se-urci-cena-kzp>>.
- [43] *Penzijní fondy - investiční činnost - Finance.cz* [online]. c2000-2010 [cit. 2010-02-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-penze/informace/penzijni-fond/investice/>>. ISSN 1213-4325.
- [44] PLISCHKE, Simona. *Peníze.cz - Univerzální životní pojištění: kolik můžete naspořit?* [online]. c2000-2010 [cit. 2010-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.penize.cz/18439-univerzalni-zivotni-pojisteni-kolik-muzete-nasporit>>. ISSN 1213-2217.
- [45] *Pojistizivot.cz* [online]. 2010 [cit. 2010-05-05]. Fakta o životním pojištění. Dostupné z WWW: <<http://www.pojistizivot.cz/fakta-o-zivotnim-pojisteni>>.
- [46] *Pojišťovák.org* [online]. 2009 [cit. 2010-05-05]. Roste počet účastníků penzijního připojištění. Dostupné z WWW: <<http://www.pojistovak.org/roste-pocet-ucastniku-penzijniho-pripojisti>>.
- [47] *Proč uzavřít penzijní připojištění? - Aktuálně.cz* [online]. c1999-2010 [cit. 2010-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/finance/prilohy/duchodove-pojisteni/clanek.phtml?id=486622>>.
- [48] *Príspevkové nebo dávkově definované důchodové systémy - Finance.cz* [online]. c2000-2010 [cit. 2010-02-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-penze/informace/duchodovy-system/prispevkove-a-davkove-definovane-systemy/>>. ISSN 1213-4325.
- [49] *Seznam členů | APF ČR* [online]. c2009 [cit. 2010-02-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.apfcr.cz/cs/o-nas/seznam-clenu/>>.
- [50] *Státní příspěvek na penzijní připojištění - Finance.cz* [online]. c2000-2010 [cit. 2010-02-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-penze/informace/penzijni-pripojisti/statni-prispevek/>>. ISSN 1213-4325.
- [51] ŠVARC, Dan. *Mesec.cz* [online]. 26. 1. 2005 [cit. 2010-03-11]. Důchodová reforma na Slovensku - inspirace pro ČR?. Dostupné z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/duchodova-reforma-na-slovensku-inspirace-pro-cr/>>. ISSN 1213-4414.

- [52] *Tři pilíře důchodového systému - Finance.cz* [online]. c2000-2009 [cit. 2009-12-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-penze/informace/duchodovy-system/tri-pilire-systemu/>>. ISSN 1213-4325.
- [53] *Ukončení, převod a přerušování smlouvy penzijního připojištění - Finance.cz* [online]. c2000-2010 [cit. 2010-02-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-penze/informace/penzijni-pripojisti/ukonceni-smlouvy/>>. ISSN 1213-4325.
- [54] *Vlada.cz* [online]. 2009 [cit. 2010-03-16]. Aktuální stav II. etapy důchodové reformy. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=37372>>.
- [55] *Výhody penzijního připojištění - iDNES.cz* [online]. c1999-2010 [cit. 2010-02-11]. Dostupný z WWW: <http://finance.idnes.cz/viteze.asp?r=viteze&c=A001024_000001_viteze_61>.
- [56] *VÝPLATA - Výpočet důchodu* [online]. c2002-2010 [cit. 2010-02-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.vyplata.cz/duchod/vypocetvysiduchodu.php>>.
- [57] *Zákon o důchodovém pojištění - Část IV. - Hlava 1 - Podmínky nároku na starobní důchod* [online]. c1998-2010 [cit. 2010-02-03]. Dostupný z WWW: <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/duchodpoj/cast4h1.aspx>>. ISSN 1213-7235.
- [58] *Zákon o pojistném na sociální zabezpečení - Znění zákona* [online]. c1998-2010 [cit. 2010-02-03]. Dostupný z WWW: <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/socialni-zabezpeceni-pojistne/zneni.aspx>>. ISSN 1213-7235.
- [59] *Životní pojištění - druhy a rozdělení - Finance.cz* [online]. c2000-2010 [cit. 2010-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/pojisteni/informace/zivotni/druhy/>>. ISSN 1213-4325.
- [60] *Životní pojištění - odpočet na daních - Finance.cz* [online]. c2000-2010 [cit. 2010-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/pojisteni/informace/zivotni/danovy-odpocet/>>. ISSN 1213-4325.
- [61] *Životní pojištění - důchodové pojištění - Finance.cz* [online]. c2000-2010 [cit. 2010-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/pojisteni/informace/zivotni/duchodove/>>. ISSN 1213-4325.

Seznam použitých symbolů a zkratk

APF	Asociace penzijních fondů
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení.
ČP	Česká pojišťovna
ČPP	Česká podnikatelská pojišťovna
ČS	Česká spořitelna
DSS	Důchodová správcovská společnost.
IŽP	Investiční životní pojištění
KB	Komerční banka
KŽP	Kapitálové životní pojištění
PAYG	System průběžného financování (pay-as-you-go)
PF	Penzijní fond
TÚM	Technická úroková míra

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Schéma struktury ceny smíšeného životního pojištění [3].....	34
Obrázek 2 Složení portfolia penzijních fondů podle APF [34]	52
Obrázek 3 Vývoj počtu účastníků na penzijním připojištění za rok 2009 [10]	52

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Výše státního příspěvku a jeho závislost na výši příspěvku účastníka [50]	25
Tabulka 2 Vývoj doby pojištění po roce 2010 [13]	40
Tabulka 3 hranice pro redukcí osobního vyměřovacího základu [14].....	42
Tabulka 4 Vývoj výše plateb na penzijní připojištění a příspěvků státu [19].....	45
Tabulka 5 Vliv inflace na částky určené na penzijní připojištění.....	48
Tabulka 6 Procentuální hodnoty výnosů PF v ČR v období 2000 – 2010 [33,30].....	50
Tabulka 7 Složení portfolia penzijních fondů za rok 2009 [10].....	51
Tabulka 8 Vývoj počtu účastníků na penzijním připojištění v jednotlivých kvartálech roku 2009 [10]	53
Tabulka 9 Rozdělení prostředků pro model „věk 50 let“	54
Tabulka 10 Plán penzijního připojištění „věk 50 let“	55
Tabulka 11 Plán kapitálového životního pojištění „věk 50 let“	56
Tabulka 12 Plán investičního životního pojištění „věk 50 let“	57
Tabulka 13 Rozdělení prostředků pro model „věk 40 let“	58
Tabulka 14 Plán penzijního připojištění „věk 40 let“	58
Tabulka 15 Plán kapitálového životního pojištění „věk 40 let“	59
Tabulka 16 Plán investičního životního pojištění „věk 40 let“	60
Tabulka 17 Rozdělení prostředků pro model „věk 30 let“	61
Tabulka 18 Plán penzijního připojištění „věk 30 let“	61
Tabulka 19 Plán kapitálového životního pojištění „věk 30 let“	62
Tabulka 20 Plán investičního životního pojištění „věk 30 let“	63
Tabulka 21 Rozdělení prostředků pro model „věk 30 let“	64
Tabulka 22 Plán penzijního připojištění „věk 30 let“	64
Tabulka 23 Plán kapitálového životního pojištění „věk 30 let“	65
Tabulka 24 Plán investičního životního pojištění „věk 30 let“	65